

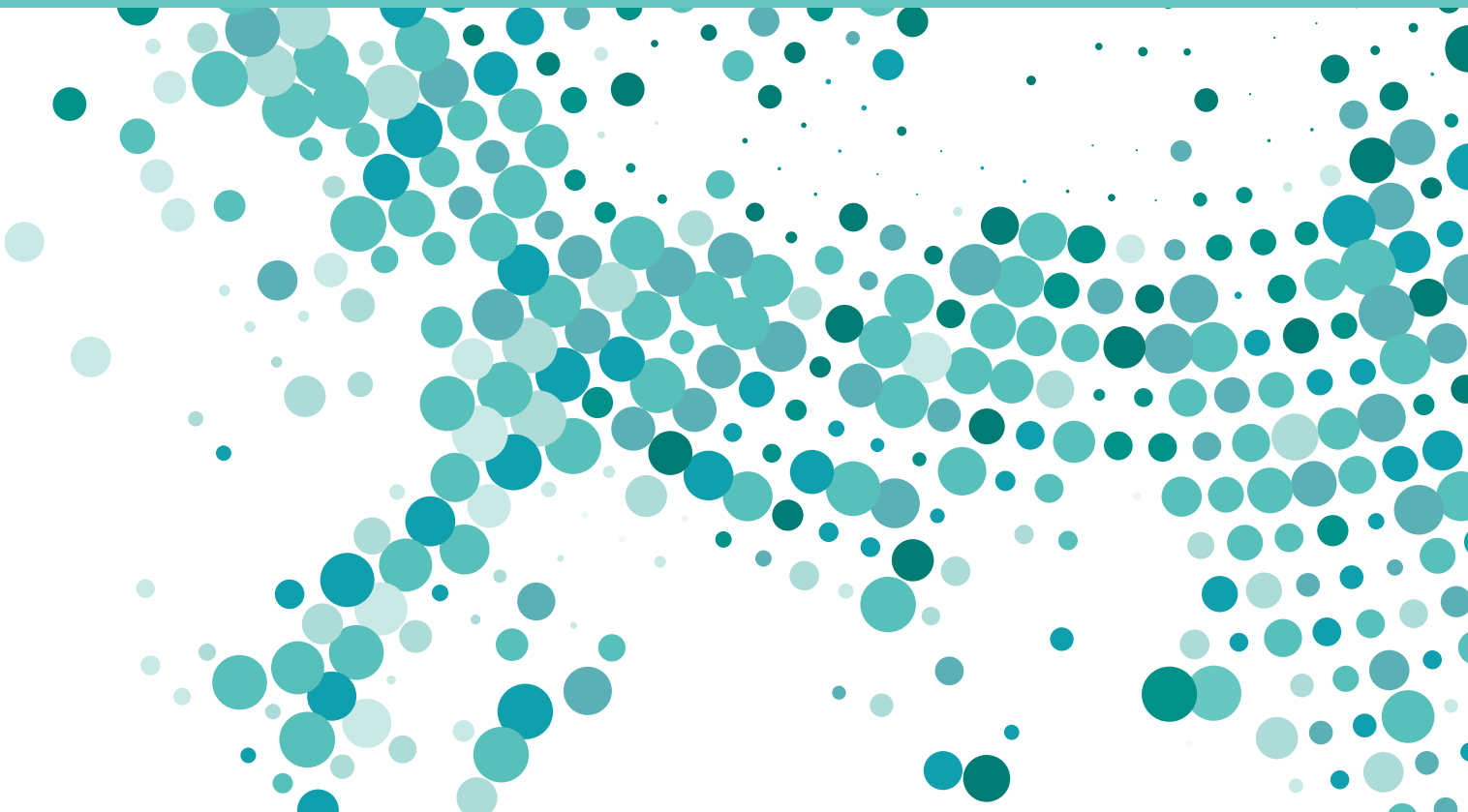
SISÄMINISTERIÖ
INRIKESMINISTERIET

Erheellisten paloilmoitusten seurantahanke

Yhteenvetoraportti

SISÄMINISTERIÖN JULKAISU 17/2015

Sisäinen turvallisuus

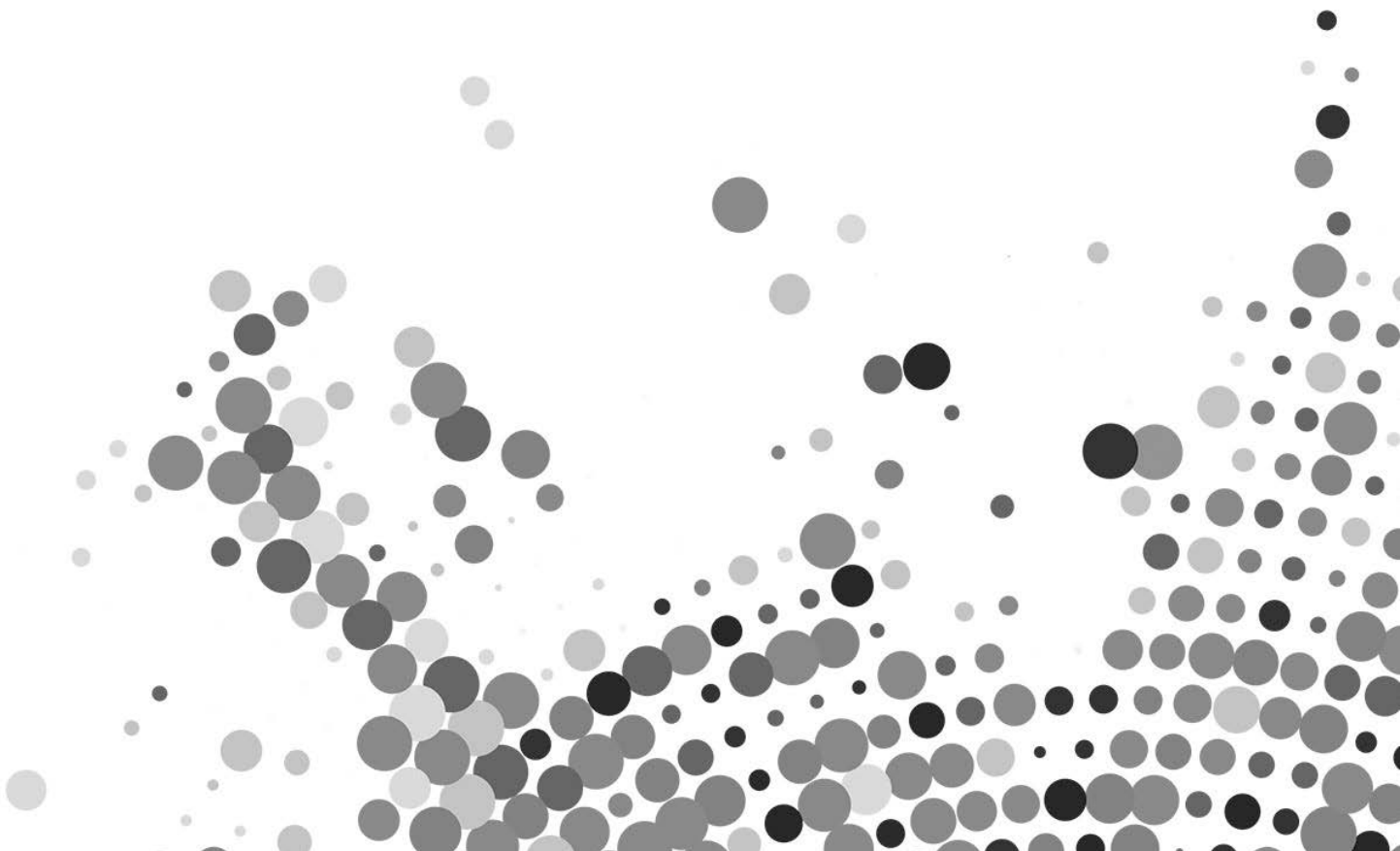

Erheellisten paloilmoitusten seuranta- hanke

Yhteenvetoraportti

SISÄMINISTERIÖN JULKAISU 17/2015

Sisäinen turvallisuus

Sisäministeriö
Helsinki 2015

ISSN 2341-8524
ISBN 978-952-324-047-6 (PDF)

Tekijät (toimielimestä, toimielimen nimi, puheenjohtaja, sihteeri) Sisäministeriö	Julkaisun laji Toimeksiantaja Sisäministeriö Toimielimen asettamispäivä 1.4.2008, SM088:00/2008
Julkaisun nimi Erheellisten palo ilmoitusten seurantahanke	
Julkaisun osat Yhteenvetoraportti	
Tiivistelmä Erheellisten palo ilmoitusten suurta lukumäärää on yritetty pienentää useiden eri hankkeiden avulla. Sisäasiainministeriö (v. 2014 alkaen sisäministeriö) asetti vuonna 2004 pitkän aikavälin tavoitteeksi vähentää erheellisten automaattisten palo ilmoitusten määrää vähintään puoleen vuoden 2003 tasosta vuoteen 2009 mennessä. Tavoitteena oli noin 8 000 ilmoitusta vuonna 2009. Tavoitteen saavuttamiseksi asetettiin vuonna 2005 kaksivuotinen ERHE -hanke (Hanke erheellisten palo ilmoitusten vähentämiseksi SM083:00/2005) ja vuonna 2008 sille jatkohanke (Erheellisten palo ilmoitusten seurantahanke SM088:00/2008), jonka toimikautta on jatkettu kolme kertaa ja hanke päättyi 31.3.2015. Hankkeet jatkoivat vuonna 2000 ja 2004 perustettujen työryhmien (Automaattisten palo ilmoittimien erheelliset ilmoitukset ja Erheellisten palo ilmoitusten vähentäminen) työtä. Vuonna 2004 asetettua pitkän aikavälin tavoitetta erheellisten automaattisten palo ilmoitusten määrän vähentämiseksi ei ole saavutettu. Erheellisten palo ilmoitusten suhteellinen osuus on kuitenkin laskenut. Vuonna 2003 erheellisten automaattisten palo ilmoitusten osuus hätäkeskuksiin tulleista automaattisista ilmoituksista rakennuspalosta tai rakennuspalovaarasta oli 98,6 % ja vuonna 2014 vastaava osuus oli 95,7 %. Erheellisten palo ilmoitusten suhteellisen osuuden pienentyessä on hätäkeskuksiin liitettyjen automaattisten palo ilmoittimien määrä kasvanut. Vuonna 2003 hätäkeskuksiin oli liitetty noin 13 600 automaattista palo ilmoitinta, jotka aiheuttivat 18 602 palo ilmoitusta, joista erheellisiä oli 18 341. Vuoden 2014 lopussa hätäkeskuksiin oli liitetty 17 814 automaattista palo ilmoitinta, joista aiheutui 18 120 erheellistä ilmoitusta. Jos erheellisten suhde olisi säilynyt tarkastelujakson aikana samana, olisi vuonna 2014 aiheutunut 24 024 erheellistä palo ilmoitusta. ERHE -seurantahankkeen toiminnallisista tavoitteista on saavutettu seuraavat: <ul style="list-style-type: none"> • viranomaistoimintojen tehostuminen sekä käytäntöjen yhdenmukaistuminen • erheellisten palo ilmoitusten kohentunut näkyvyys mediassa • erheellisten palo ilmoitusten seurantamenettelyn vakiointi • hankkeen ja työryhmän tuki säädösvalmistelulle Erheellisten palo ilmoitusten vähentäminen vaatii pitkäjänteistä ja systemaattista yhteistyötä automaattisten palo ilmoittimien toteutusketjun jokaisessa vaiheessa; laitteiston suunnittelusta ja asennuksesta olemassa olevan laitteiston kunnossapitoon ja viranomaisvalvontaan. Ottamalla työryhmän suositukset ja toimenpide-ehdotukset hyväksi käytännöiksi erheellisten palo ilmoitusten määrän vähentämiseksi mm. erilaisia teknisiä keinoja nykyistä laajemmin hyödyntäen ja lisäämällä ihmisten tietoisuutta palonehkäisystä voidaan erheellisten palo ilmoitusten määrää vähentää edelleen.	

Avainsanat (asiasanat) automaattinen paloilmoitin, erheellinen paloilmoitus, hätäkeskus, ERHE-seurantahanke, PRONTO			
Muut tiedot www.intermin.fi/julkaisut			
Sarjan nimi ja numero Sisäministeriön julkaisu 17/2015		ISSN 2341-8524	ISBN 978-952-324-047-6 (PDF)
Kokonaissivumäärä 41	Kieli suomi	Hinta	Luottamuksellisuus Julkinen
Jakaja Sisäministeriö		Kustantaja/julkaisija Sisäministeriö	

Författare (uppgifter om organet: organets namn, ordförande, sekreterare) Inrikesministeriet	Typ av publikation
	Uppdragsgivare Inrikesministeriet
	Datum för tillsättandet av organet 1.4.2008, SM088:00/2008
Publikation (även den finska titeln) Uppföljningsprojekt om falska brandlarm	
Publikationens delar Projektrapport	
Referat <p>Man har inom ramen för flera olika projekt försökt minska det stora antalet falska brandlarm. År 2004 ställde inrikesministeriet upp ett långsiktigt mål om att fram till 2009 minska antalet falska automatiska brandlarm till åtminstone hälften jämfört med 2003. Målet var ca 8 000 anmälningar år 2009.</p> <p>För att uppnå detta mål tillsattes år 2005 ett tvåårigt projekt för att minska antalet falska brandlarm (ERHE-projekt SM083:00/2005) och år 2008 ett uppföljningsprojekt till det (ERHE-uppföljningsprojekt SM088:00/2008). Uppföljningsprojektets mandatperiod förlängdes tre gånger och projektet avslutades den 31 mars 2015. Projektet fortsatte det arbete som inletts av två arbetsgrupper, som tillsatts 2000 och 2004 (Falska larm från automatiska brandlarmanläggningar och Minskning av falska brandlarm).</p> <p>Det långsiktiga målet att minska antalet falska automatiska brandlarm som ställdes upp 2004 har inte nåtts. Den relativa andelen falska brandlarm har dock minskat. År 2003 var 98,6 % av de automatiska larmen till nödcentralerna om byggnadsbrand eller fara för byggnadsbrand falska automatiska brandlarm. Motsvarande siffra för 2014 var 95,7 %.</p> <p>Samtidigt som den relativa andelen falska brandlarm har minskat, har antalet automatiska brandlarmanläggningar som är kopplade till nödcentralerna ökat. År 2003 hade ca 13 600 automatiska brandlarmanläggningar kopplats till nödcentralerna. Dessa orsakade 18 602 brandlarm varav 18 341 var falska. I slutet av 2014 var antalet automatiska brandlarmanläggningar som kopplats till nödcentralerna 17 814. Dessa orsakade 18 120 falska larm. Om andelen falska brandlarm relativt sett hade varit oförändrad under granskningsperioden, hade antalet falska brandlarm varit 24 024 år 2014.</p> <p>Av de operativa mål som ERHE-projektet ställde upp har följande nåtts:</p> <ul style="list-style-type: none">• effektiviserad myndighetsverksamhet och förenhetligad praxis• bättre synlighet för falska brandlarm i medierna• standardiserade uppföljningsmetoder för falska brandlarm• projektets och arbetsgruppens stöd för lagberedningen. <p>För att minska antalet falska brandlarm krävs ett långsiktigt och systematiskt samarbete i varje skede av systemet med automatiska brandlarmanläggningar med början från planering och installering av anläggningar till underhåll och myndighetstillsyn av befintliga anläggningar.</p> <p>Antalet falska brandlarm kan minskas ytterligare genom att man genomför arbetsgruppens rekommendationer och förslag till åtgärder som god praxis bl.a. genom att man i större utsträckning än hittills utnyttjar olika tekniska hjälpmedel och ökar allmänhetens medvetenhet om förebyggande brandskydd.</p>	

Nyckelord automatisk brandlarmanläggning, falskt brandlarm, nödcentral, ERHE-uppföljningsprojektet, PRONTO			
Övriga uppgifter www.intermin.fi/publikationer			
Seriens namn och nummer Inrikesministeriets publikation 17/2015		ISSN 2341-8524	ISBN 978-952-324-047-6 (PDF)
Sidoantal 41	Språk finska	Pris	Sekretessgrad Publik
Distribution Inrikesministeriet		Förläggare/utgivare Inrikesministeriet	

MINISTRY OF THE INTERIOR

DESCRIPTION

Date of publication

5.8.2015

Authors: (name, chairman and secretary of the body) Ministry of the Interior	Type of publication
	Commissioned by Ministry of the Interior
	Body appointed on 1 April 2008, SM088:00/2008
Name of publication Follow-up Project of False Fire Alarms	
Parts Project Summary Report	
Abstract <p>There have been several attempts to reduce the large number of false fire alarms. The Ministry of the Interior set in 2004 a long-term objective to reduce the number of false automatic fire alarms to at least half of the 2003 level by the year 2009. The target level was set at around 8,000 alarms in 2009.</p> <p>To achieve the objective a two-year project to reduce false fire alarms (ERHE project SM083:00/2005) was set up in 2005. The project continued in 2008 with a follow-up project on false fire alarms (ERHE follow-up project SM088:00/2008), which was extended three times and ended on 31 March 2015. The projects continued the work of the working group on false alarms from automatic fire alarm systems and the working group on reducing false fire alarms, which had been appointed in 2000 and 2004.</p> <p>The long-term objective set in 2004 to reduce the number of false automatic fire alarms has not been achieved. However, the relative percentage of false fire alarms has fallen. In 2003 false automatic fire alarms accounted for 98.6% of the automatic building fire or fire hazard alarms recorded by emergency response centers, while in 2014 the corresponding figure was 95.7%.</p> <p>While the relative percentage of false fire alarms has decreased, the number of automatic fire alarm systems connected to emergency response centers has increased. In 2003 around 13,600 automatic fire alarm systems connected to emergency response centers gave 18,602 fire alarms, of which 18,341 were false alarms. At the end of 2014 the number of automatic fire alarm systems connected to emergency response centers was 17,814, and they gave 18,120 false alarms. If the ratio of false alarms had remained the same during the period under review, the 2014 figure for false fire alarms would have been 24,024.</p> <p>The following operational objectives of the ERHE follow-up project have been achieved:</p> <ul style="list-style-type: none">• more effective functions of different authorities, and harmonisation of practices• improved visibility of false fire alarms in the media,• standardisation of the follow-up procedure for false fire alarms• support provided by the project and the working group for drafting of legislation. <p>The reduction of false fire alarms requires a sustained and systematic cooperation at every stage of the chain of automatic fire detection from hardware design and installation to maintenance of the equipment and its control by the authorities.</p> <p>By adopting the working group's recommendations and proposals as best practices, for example by utilising a variety of technical means to a greater extent and by increasing people's awareness of fire prevention, the number of false fire alarms can be further reduced.</p>	

Keywords

automatic fire alarm system, false fire alarm, emergency response center, ERHE-follow-up project, PRONTO

Other information

www.intermin.fi/julkaisut

Name of series and number of publication

Ministry of the Interior publication 17/2015

ISSN

2341-8524

ISBN

978-952-324-047-6 (PDF)

Number of pages

41

Language

Finnish

Price**Confidentiality rating**

Public

Distributed by

Ministry of the Interior

Published by

Ministry of the Interior

SISÄLLYS

1	Yleistä hankkeesta	12
2	Vuoden 2014 toiminta	12
2.1	Vuodelle 2014 asetettujen tavoitteiden toteutuminen	12
3	Automaattisten paloilmittimien antamat ilmoitukset vuonna 2014	13
4	Paloilmittimen ilmoittamat rakennuspalot ja rakennuspalovaarat	19
5	Erheellisten paloilmoitukset	21
5.1	Erheelliset paloilmoitukset koko maassa	21
5.2	Erheellisten paloilmoitusten syyt	25
6	Erheellisten paloilmoitusten maksullisuus	27
7	ERHE -seurantahankkeen yhteenvetoraportti	29
7.1	Hankkeen taustaa	29
7.2	Hankkeen tavoitteiden saavuttaminen	29

1 Yleistä hankkeesta

ERHE -seurantahanke (SM088:00/2008) on jatkohanke sisäasiainministeriön (v. 2014 alkaen sisäministeriö) pelastusosaston 26.10.2005 asettamalle ERHE -hankkeelle, Hanke erheellisten paloilmotusten vähentämiseksi (SM083:00/2005). ERHE -seurantahanke on asetettu 1.4.2008 ja hankkeen alkuperäistä toimikautta on jatkettu kolme kertaa niin, että hanke päättyi 31.3.2015.

ERHE -seurantahankkeen tehtävänä oli saattaa edellisen ERHE -hankkeen työryhmän kehittämät toimenpiteet erheellisten paloilmotusten vähentämiseksi täytäntöön ja seurata ja arvioida, miten eri toimenpiteet vaikuttavat erheellisten paloilmotusten lukumääriin.

Vuonna 2014 ERHE -seurantahankkeen työryhmässä olivat edustettuina seuraavat tahot:

- sisäministeriö, pelastusosasto, puheenjohtaja
- Turvallisuus- ja kemikaalivirasto, sihteeri
- Suomen Pelastusalan Keskusjärjestö
- Helsingin kaupungin pelastuslaitos
- Asunto-, toimitila- ja rakennuttajaliitto RAKLI ry
- Turva-alan yrittäjät ry
- Finanssialan Keskusliitto ry
- Etelä-Suomen aluehallintovirasto
- Hätäkeskuslaitos
- Palonilmaisualan yhdistys ry
- Sähköalan koulutus- ja tutkimussäätiön paloilmotinsuositusryhmä

2 Vuoden 2014 toiminta

Vuonna 2014 työryhmä kokoontui neljä kertaa.

2.1 Vuodelle 2014 asetettujen tavoitteiden toteutuminen

Työryhmä asetti vuosien 2012 - 2013 vuosiraportissa tavoitteet vuodelle 2014. Seuraavassa on raportoitu vuodelle 2014 asetettujen tavoitteiden toteutuminen.

- Vuosiraportti ERHE -seurantahankkeen toiminnasta sekä erhetilastoista vuosilta 2012 - 2013 ja työryhmän tavoitteet toimikauden loppuun valmistui 3.6.2014.
- Työryhmän asiantuntijat ovat tuoneet esille paloilmotinasetuksen valmistelussa huomioon otettavia seikkoja.
- Työryhmän jäseniä on mukana paloilmotintimen ST -ohjeen päivittämisessä.
- Suunniteltu ERHE -päivä jäi toteuttamatta, koska uudet säädösmuutokset eivät tulleet vielä lausunnolle tai voimaan.
- Hankkeen yhteistyöhenkilöiden verkostoa on tiedotettu sähköpostitse paloilmotintimiin liittyvissä asioissa.

- Työryhmä valmisteli pelastuslaitoksien käyttöön kiinteistöjen turvallisuusasioiden vastuhenkilöille suunnatun ohjeen "Ohjeita kiinteistön turvallisuusasioista päättävälle erheellisten paloilmoitusten ehkäisemiseksi".

3 Automaattisten paloilmoittimien antamat ilmoitukset vuonna 2014

Automaattisten paloilmoitinhälytysten lukumäärässä ovat mukana ne tapaukset, joissa PRONTOn hälytysselesteella onnettomuuden tai tehtävän ilmoitustavaksi on merkitty automaattinen paloilmoitin. Tieto tulee PRONTOn hälytysselesteelle automaattisesti hätäkeskusjärjestelmästä.

Pelastustoimen resurssi- ja onnettomuustilastojärjestelmä PRONTOn mukaan vuonna 2014 hätäkeskukset vastaanottivat lähes 19 000 ilmoitusta, jotka tulivat automaattisen paloilmoittimen kautta. Vastaava luku vuonna 2013 oli hieman alle 20 000 ilmoitusta. Automaattisten paloilmoittimien antamien hätäilmoitusten lukumäärä on kääntynyt laskuun huippuvuodesta 2010, vaikka hätäkeskukseen liitettyjen laitteistojen lukumäärä on kasvanut. Kuvassa 1 on esitetty automaattisten paloilmoittimien antamien ilmoitusten lukumäärät vuosina 2005 - 2014 sekä ennuste vuodelle 2015.

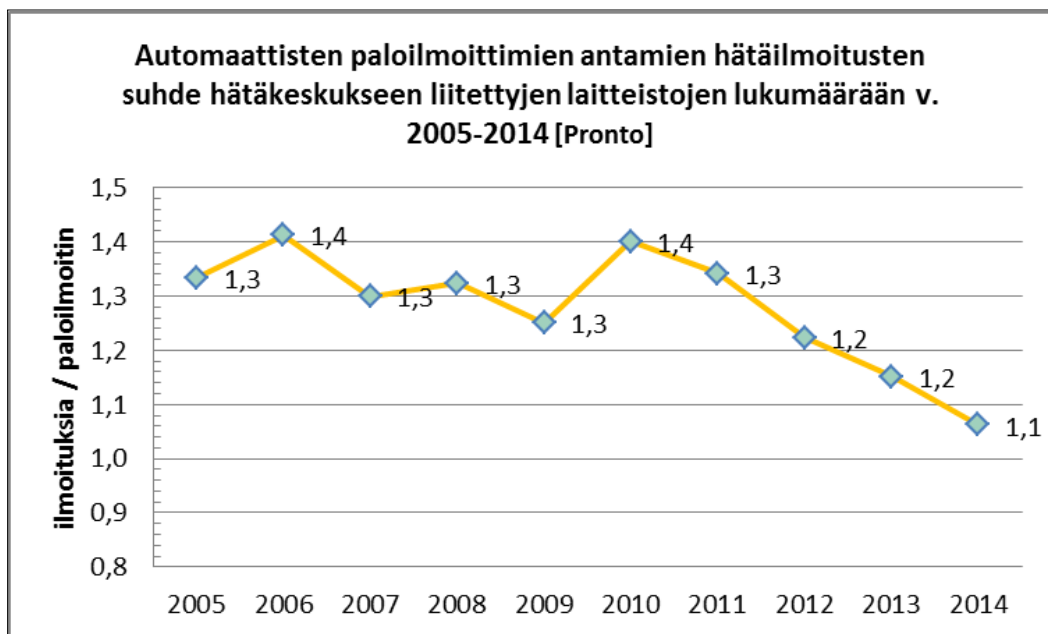
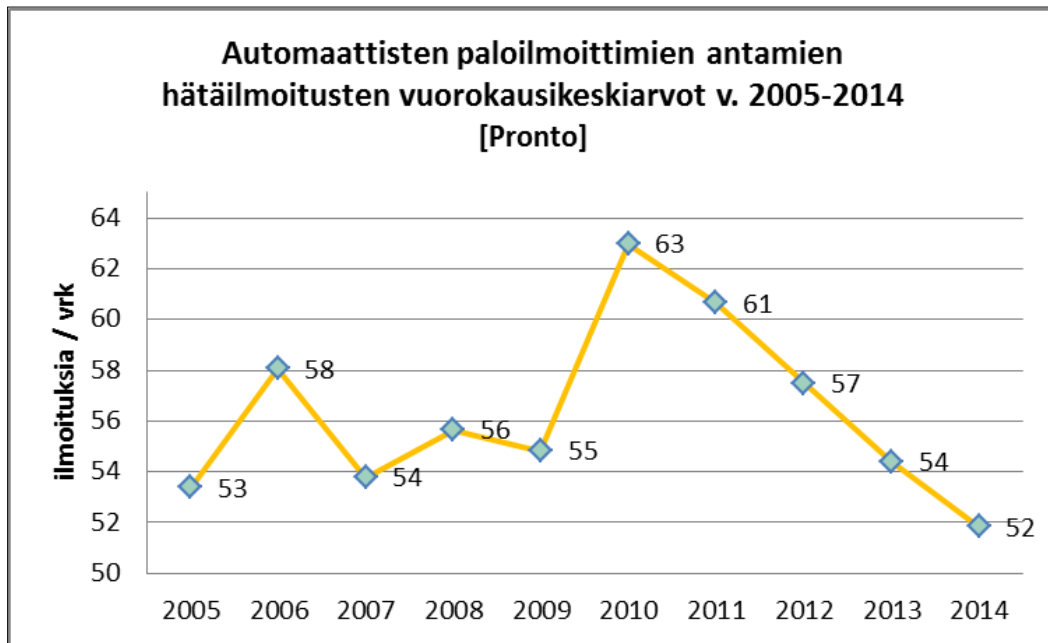

Kuva 1. PRONTOn rekisteröityneet automaattisen paloilmoittimen kautta tulleet ilmoitukset sekä arvio hätäkeskukseen liitettyjen paloilmoitinlaitteistojen lukumäärän kehitymisestä.

*Vuoden 2007 ilmoitusten lukumäärää vääristää normaalia suurempi osuus hälytysten tuntemattomista ilmoitustavoista PRONTossa, joita oli kaikista pelastustehtävistä yli 4 % eli 4262 kpl.

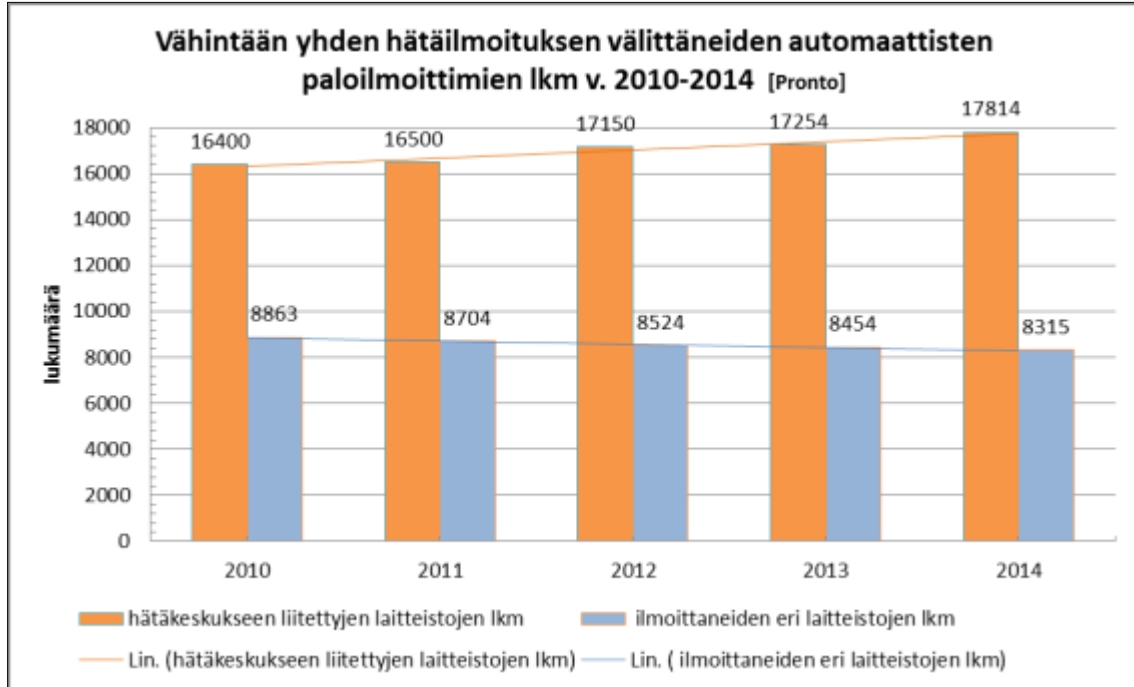
** *Paloilmoittimien lukumäärätietoja on kerätty mm. kesäkuussa 2010 hätäkeskuksilta, huhtikuussa 2013 pelastuslaitoksilta ja tammikuussa 2015 hätäkeskuslaitokselta.

Kuvassa 2a) on esitetty, miten muutokset automaattisten paloilmoittimien antamien hätäilmoitusten lukumäärässä ovat vaikuttaneet vuorokausikeskiarvoon. Vuonna 2014 paloautot lähtivät liikkeelle automaattisen paloilmoittimen hätäilmoituksen johdosta keskimäärin 52 kertaa vuorokaudessa eli joka 28. minuutti. Kuvassa 2b) on esitetty automaattisten paloilmoittimien antamien hätäilmoitusten suhde hätäkeskukseen liitettyihin laitteistojen lukumäärään eli ilmoitusten lukumäärä yhtä paloilmoitinlaitteistoa kohti.

Kuvat 2a ja 2b: Automaattisten paloilmoittimien antamien hätäilmoitusten vuorokausikeskiarvot ja ilmoitusten lukumäärä yhtä paloilmoitinlaitteistoa kohti v. 2005 - 2014.

Automaattisten paloilmittimien antamien ilmoitusten osuus sekä vuonna 2014 että vuonna 2013 oli 19 % kaikista pelastustoimen PRONTOon kirjautuneista tehtävistä. Tilastojen mukaan automaattisten paloilmittimien välittämät hätäilmoitukset keskittyvät vain osaan laitteistoja, sillä yli puolet laitteistoista ei ole tehnyt yhtään ilmoitusta hätäkeskukseen vuoden aikana (kuva 3).

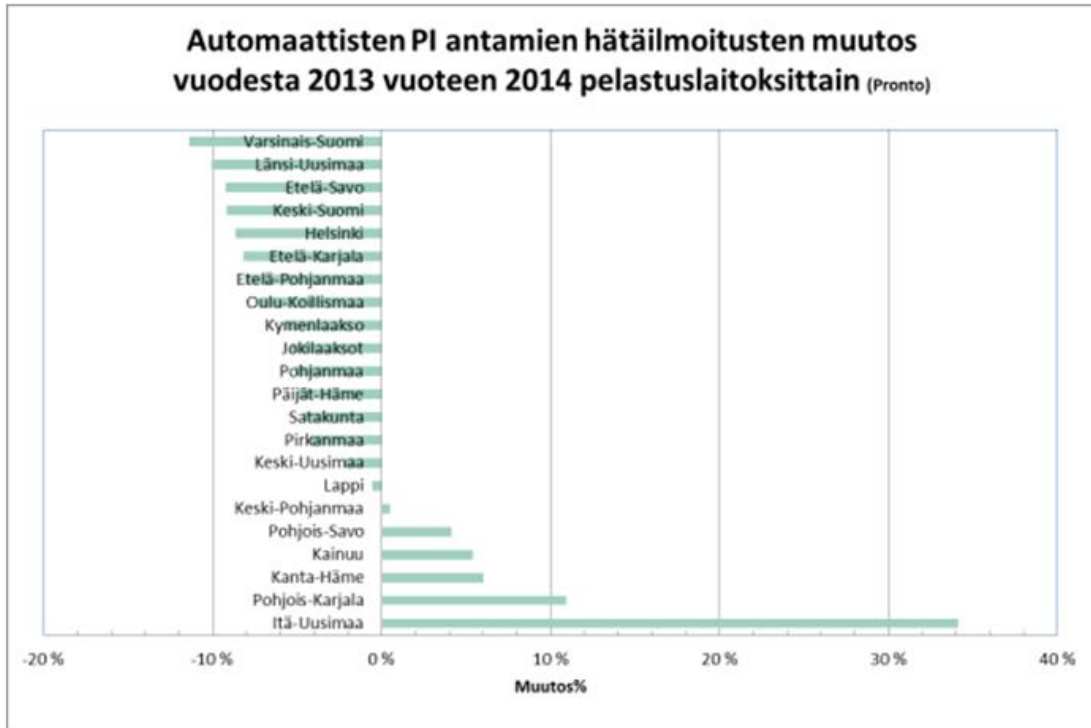
Kuva 3: Hätäkeskukseen liitettyjen automaattisten paloilmittimien ja vähintään yhden hätäilmoituksen hätäkeskukseen välittäneiden ilmoittimien lukumäärä vuosina 2010 - 2014.

Taulukossa 1 on esitetty automaattisten paloilmittimien antamien hätäilmoitusten lukumäärät pelastuslaitoksittain vuosina 2005 - 2014 sekä muutos vuodesta 2013 vuoteen 2014 lukumäärinä ja prosentteina ilmoitettuna. Seurantajakson aikana eniten paloilmittimien antamia automaattisia hätäilmoituksia on tullut vuonna 2010. Lähes kaikilla alueilla automaattisten paloilmittimien antamat hätäilmoitukset ovat vähentyneet vuoden 2010 tasosta.

Pelastuslaitos	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	Muutos 2014-2013	
	kpl	kpl	kpl	kpl	kpl	kpl	kpl	kpl	kpl	kpl	kpl	%
Varsinais-Suomi	1693	1795	1507	1802	1705	1877	1839	1883	1731	1534	-197	-11
Länsi-Uusimaa	1325	1474	1404	1299	1365	1489	1432	1364	1339	1200	-135	-10
Etelä-Savo	480	595	415	520	571	616	623	552	532	483	-49	-9
Keski-Suomi	831	923	840	1002	920	1014	1011	918	853	775	-78	-9
Helsinki	2511	2678	2703	2585	2422	2853	2555	2593	2473	2259	-214	-9
Etelä-Karjala	415	406	422	420	528	541	514	611	612	562	-50	-8
Etelä-Pohjanmaa	962	1036	946	969	888	1054	979	894	1004	923	-81	-8
Oulu-Koillismaa	685	722	673	660	797	818	811	774	795	736	-58	-7
Kymenlaakso	855	854	819	864	819	962	937	775	766	722	-44	-6
Jokilaaksot	336	385	320	322	389	488	404	383	352	333	-19	-5
Pohjanmaa	599	768	826	731	626	778	779	680	688	653	-35	-5
Päijät-Häme	739	862	815	771	733	828	883	852	772	734	-38	-5
Satakunta	651	774	817	744	728	984	950	739	730	696	-34	-5
Pirkanmaa	1965	2217	1733	2028	1940	2213	2237	2248	1892	1811	-80	-4
Keski-Uusimaa	1248	1288	1333	1407	1318	1661	1552	1429	1399	1367	-30	-2
Lappi	884	863	941	1000	1006	1165	1100	1023	914	909	-5	-1
Keski-Pohjanmaa ja Pietarsaari	579	682	684	611	599	758	660	608	576	579	3	+1
Pohjois-Savo	1024	1112	678	941	933	984	1014	956	823	857	34	+4
Pohjois-Karjala	639	638	628	573	648	680	651	598	548	608	60	+5
Kainuu	179	170	191	193	231	268	241	258	259	273	14	+6
Kanta-Häme	663	685	667	640	576	687	662	621	598	634	36	+11
Itä-Uusimaa	215	223	263	231	241	264	267	224	202	271	69	+34
Ei tietoa			3		16							
Yhteensä	19478	21150	19629	20313	19999	22982	22101	20983	19858	18927	-931	-5

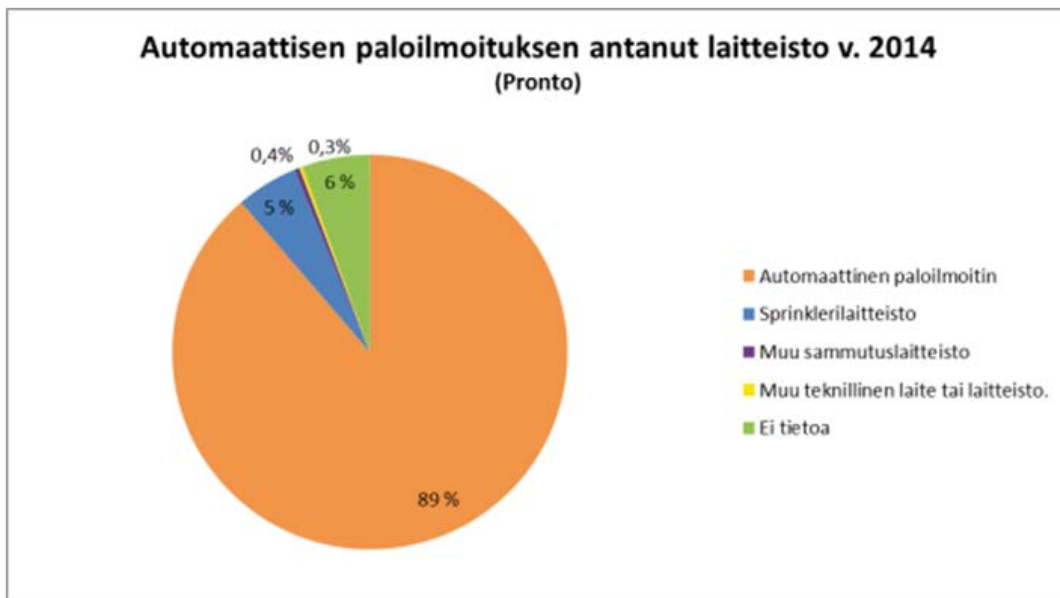
Taulukko 1: PRONTOon rekisteröityneet automaattisten paloilmittimien kautta tulleiden hätäilmoitusten kokonaislukumäärä pelastuslaitoksittain vuosina 2005 – 2014.

Kuvassa 4 on esitetty automaattisten paloilmittimien antamien hätäilmoitusten muutoksen suhdetta vuodesta 2013 vuoteen 2014 pelastuslaitoksittain. Kuutta pelastuslaitosta lukuun ottamatta hätäilmoitusten määrät ovat laskeneet. Vähennys vaihtelee 1 - 11 % välillä valtakunnallisen keskiarvon ollessa 5 %.

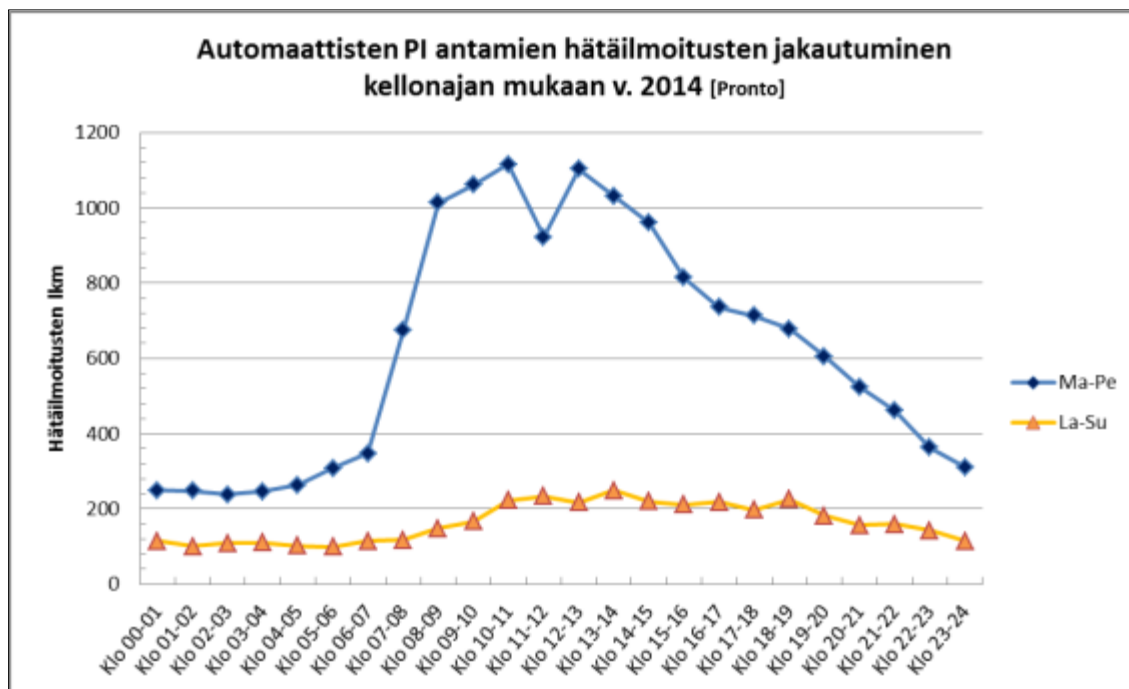
Kuva 4: Automaattisten paloilmittimien antamien hätäilmoitusten lukumäärän muutos vuodesta 2013 vuoteen 2014 pelastuslaitoksittain.

Automaattiset paloilmittimet välittävät hätäkeskuksiin hätäilmoituksia myös muista paloteknisistä laitteistoista. Kuitenkin valtaosa hätäilmoituksista tulee automaattisista paloilmittimistä ja noin 11 % hätäilmoituksista tulee muista laitteistoista, esim. sammutuslaitteistoista. Kuvassa 5 on esitetty automaattisten paloilmittimien jakautuminen eri ilmoitinlaitteiden välillä vuonna 2014.

Kuva 5: Automaattiset paloilmoitukset ilmoitinlaitteittain vuonna 2014.

Verrattaessa arkipäiviä viikonloppuihin havaitaan selvästi ihmisten aktiivisen toiminnan vaikutus aiheutuneisiin ilmoituksiin. Automaattisten paloilmottimien antamista hätäilmoituksista vuonna 2014 56 % tapahtui klo 7 - 18 välillä. Viikonlopun päivien osalta tuntikohtainen hälytysilmoitusten lukumäärien vaihteluväli on huomattavasti pienempi.

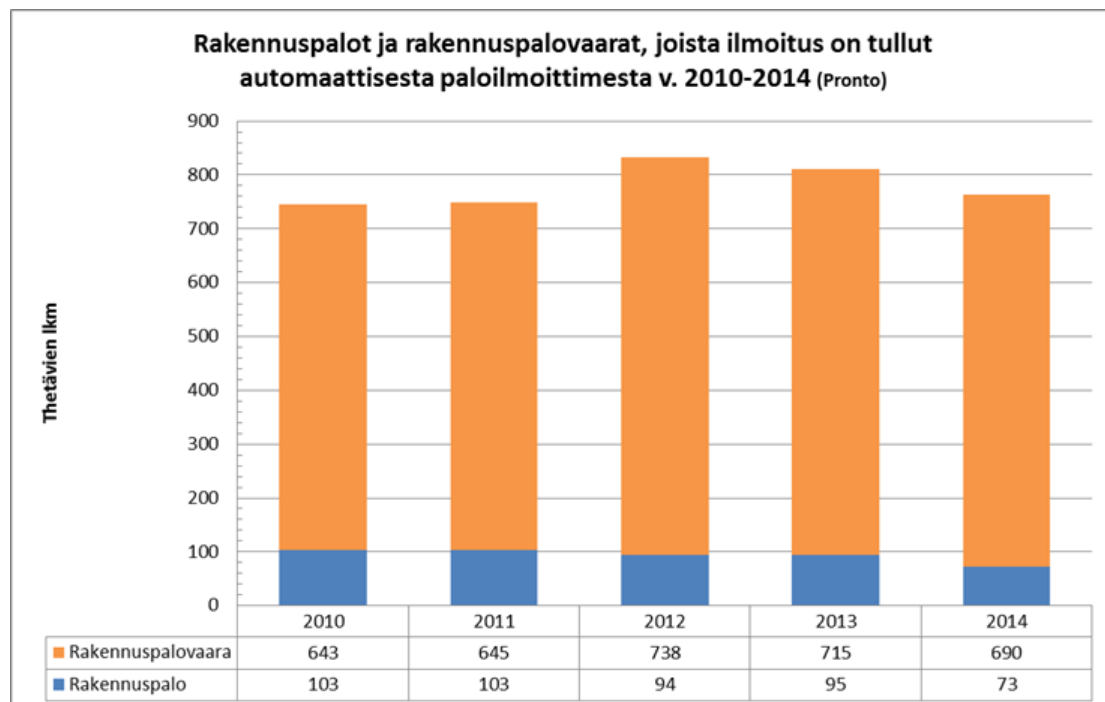
Kuva 6: Automaattisten paloilmottimien antamien hälytysilmoitusten lukumäärät eri vuorokauden aikoina vuonna 2014.

4 Paloilmoittimen ilmoittamat rakennuspalot ja rakennuspalovaarat

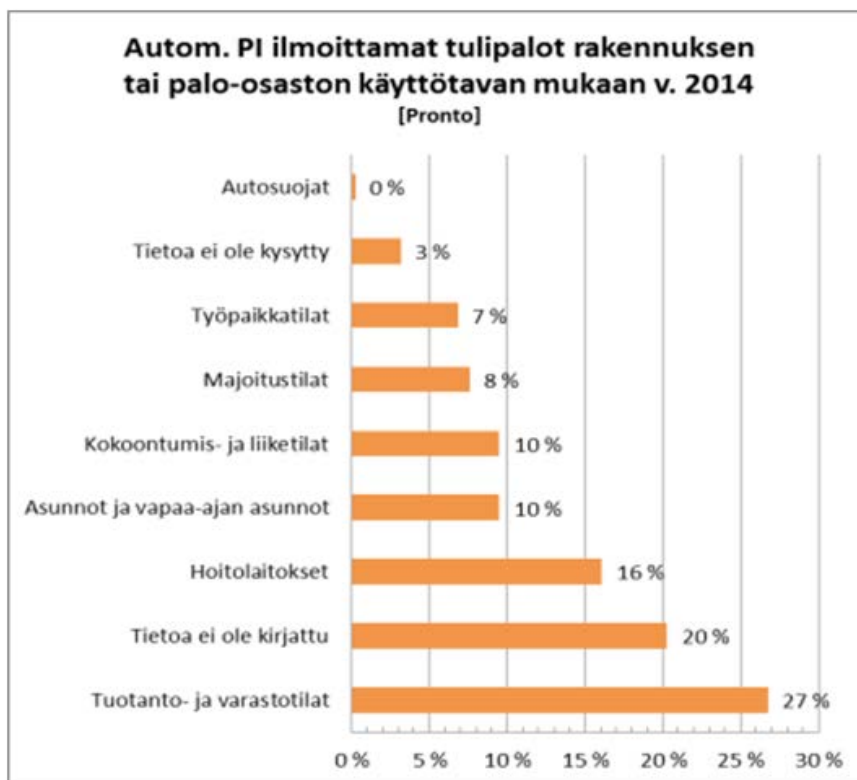
Vuosina 2010 - 2014 automaattinen paloilmoitin on hälyttänyt ensimmäisenä noin 750 - 830 rakennuspalossa tai rakennuspalovaarassa. Rakennuspalovaaralla tarkoitetaan tilannetta, josta olisi ollut mahdollista kehittyä rakennuspalo, mutta se ei ole levinnyt kuumenemis- tai syttymiskohdasta rakennuksen rakenteisiin tai irtaimistoon. Tällaisia tilanteita ovat esim. loisteputken kärkeäminen ja ruoan hallitsematon palaminen pohjaan liedellä. Kuvassa 7 on esitetty rakennuspalojen ja rakennuspalovaarojen, joista ensimmäinen ilmoitus on tullut automaattisesta palovaroittimesta, lukumäärät vuosina 2010 - 2014.

Vuosittain noin 4 % automaattisen paloilmoittimen kautta tulleista ilmoituksista kirjataan joko rakennuspaloksi tai rakennuspalovaaroksi. Pääosa rakennuspalosta tai rakennuspalovaarosta tapahtuu tuotanto- ja varastorakennuksissa sekä hoitolaitoksissa (43 % vuonna 2014). Tietoa rakennuspalon tai rakennuspalovaaran paikan käyttötavasta ei ole kirjattu 20 % kohteista. Tämä on mahdollinen kehityskohde, johon pelastuslaitokset voisivat kiinnittää nykyistä enemmän huomiota. Kuvassa 8 on esitetty automaattisten paloilmoittimien ilmoitukset tulipalosta rakennuksen tai palo-osaston käyttötavan mukaan vuonna 2014.

Kuvassa 9 on esitetty arvio automaattisten paloilmoittimien ilmoittamien rakennuspalojen ja rakennuspalovaarojen syttymissyistä vuonna 2014. Suurimpia tulipalojen syttymissyitä ovat ruoan valmistus, koneiden ja laitteiden (ml. sähkölaitteet) asennusviat sekä koneiden ja laitteiden viat, häiriöt tai huollon laiminlyönti (vuonna 2014 yhteensä 58 %).

Kuva 7: Automaattisten paloilmoittimien ilmoitukset rakennuspalosta tai rakennuspalovaarasta vuosina 2010 - 2014.

Kuva 8: Automaattisten paloilmoitimien ilmoitukset tulipalosta rakennuksen tai palo-osaston käyttötavan mukaan vuonna 2014.

Kuva 9: Automaattisten paloilmoitimien ilmoittamat tulipalojen sytymissyyt vuonna 2014.

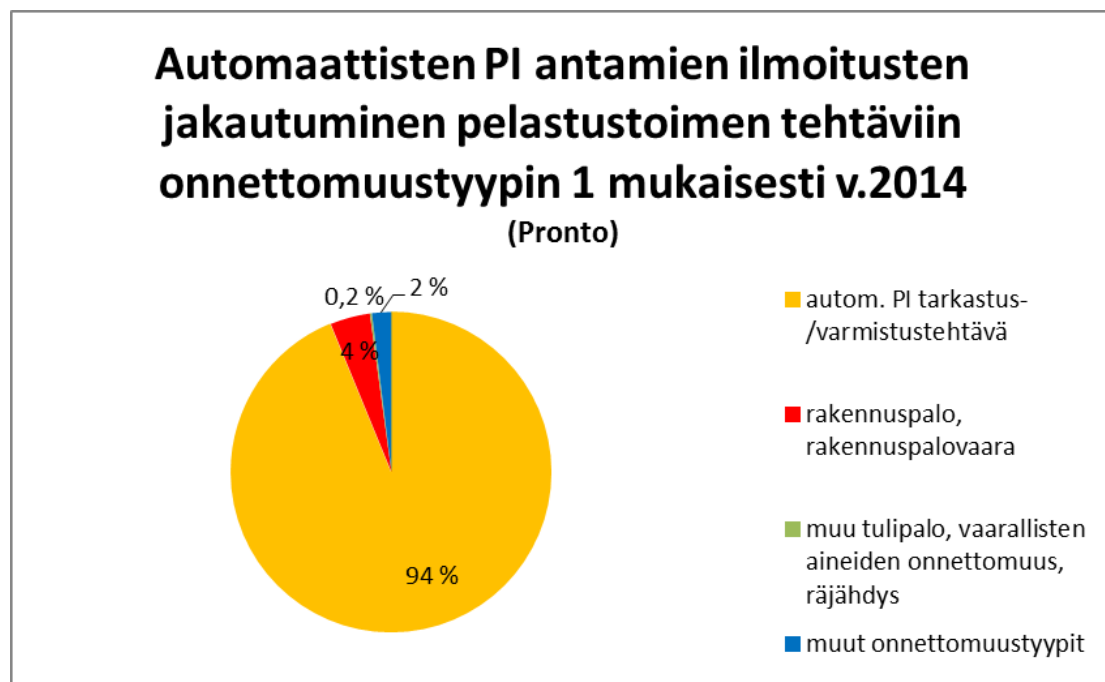
5 Erheellisten paloilmoitukset

5.1 Erheelliset paloilmoitukset koko maassa

Erheellisiksi paloilmoinhälytyksiksi on laskettu kaikki ne onnettomuudet tai tehtävät, joissa PRONTO:n hälytysselesteella ilmoitustavaksi on merkitty automaattinen paloilmoin ja PRONTO:n onnettomuusselesteella onnettomuustyyppi 1 on merkitty jokin muu onnettomuustyyppi kuin rakennuspalo, rakennuspalovaara, liikennevälinepalo, maastopalo, muu tulipalo, räjähdys / räjähdysvaara tai vaarallisten aineiden onnettomuus.

Automaattisen paloilmoinin kautta tulleista ilmoituksista pelastuslaitos täyttää PRONTOon pelastustoimen tehtävän onnettomuustyyppin. Automaattisten paloilmoinin kautta tulee vuosittain noin joka viides pelastuslaitoksen tehtävä.

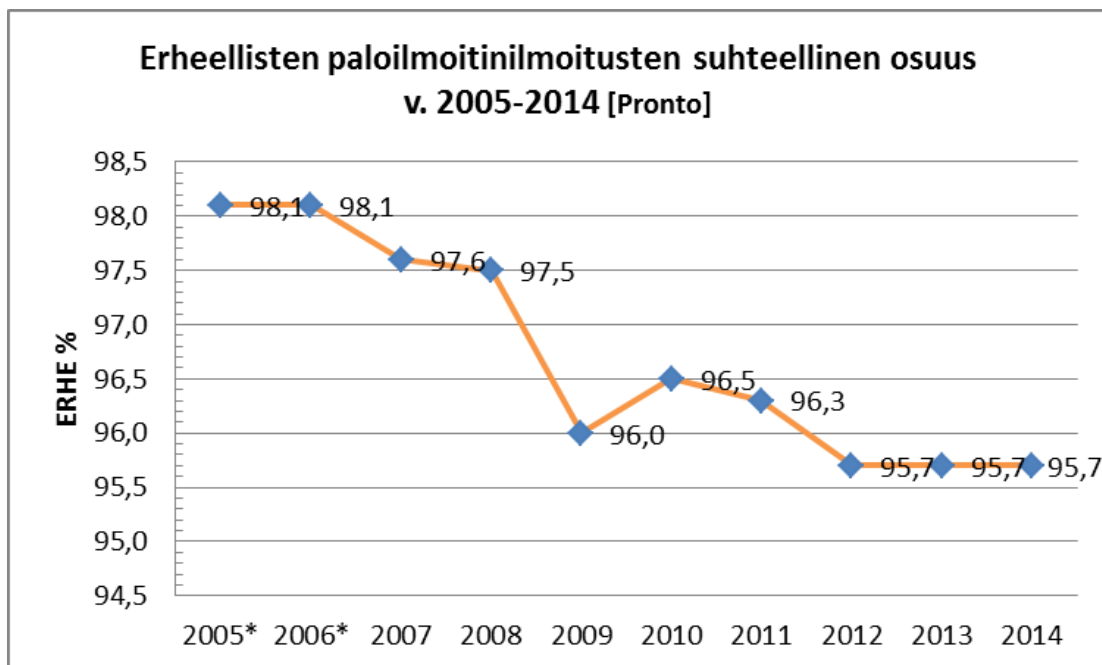
Seuraavassa kuvassa onnettomuustyyppit on jaettu karkeasti neljään eri luokkaan: 1) automaattisen paloilmoinin tarkastus- ja varmistustehtävä, 2) rakennuspalo ja rakennuspalovaara, 3) muu tulipalo, vaarallisten aineiden onnettomuus, räjähdys tai räjähdysvaara sekä 4) muut onnettomuustyyppit. Valtaosa (94 %) automaattisten paloilmoinin ilmoituksista kirjattiin vuonna 2014 ilmoittimien tarkastus- ja varmistustehtäviksi.

Kuva 10: Automaattisten paloilmoinin antamien ilmoitusten jakautuminen pelastustoimen tehtäviin onnettomuustyyppin 1 mukaisesti vuonna 2014.

Vuonna 2014 automaattisen paloilmittimen kautta tulleista ilmoituksista (N = 18 927) 95,7 % oli erheellisiä (N = 18 120). Ei-erheelliset automaattiset paloilmoitukset sisältävät ilmoitukset onnettomuustyypeistä: rakennuspalo, rakennuspalovaara, liikennevälinepalo, muu tulipalo, vaarallisten aineiden onnettomuus ja räjähdys/räjähdysvaara. Kuvassa 11 on esitetty erheellisten paloilmoitinhälytysten suhteellinen osuus vuosina 2005 - 2014 automaattisten paloilmittimien antamista hätäilmoituksista.

Pelastuslaitoksittain ERHE-% (erheellisten paloilmoitinhälytysten suhteellinen osuus) vaihteli vuonna 2014 välillä 89,7 - 97,8 % (kuva 12). Osaltaan ERHE-%:n pelastuslaitoskohtaista vaihtelua selittää ero tehtävien kirjaamisessa onnettomuustyyppissä rakennuspalovaara. Itä-Uudellamaalla rakennuspalovaaroiksi on kirjattu 8,1 % automaattisen paloilmittimen ilmoittamista tehtävistä kun taas Kainuussa, Pirkanmaalla ja Etelä-Pohjanmaalla rakennuspalovaaroiksi on kirjattu 1,8 - 2 % automaattisen paloilmittimen ilmoittamista tehtävistä. Valtakunnallinen keskiarvo vuonna 2014 oli 3,6 %.

Kuva 11: Erheellisten paloilmoitusten suhteellinen osuus v.2005 - 2014.

*Paloilmittimen ja palovaroittimen tarkastus- ja varmistustehtävät erotettiin PRONTOssa muista tarkastus- ja varmistustehtävistä vuoden 2004 alussa. Vuoden 2007 alussa palovaroittimen ja automaattisen paloilmittimen tarkastus- ja varmistustehtävät erotettiin toisistaan, mikä mahdollistaa tehtävien vertaamisen suhteessa tehtyihin hälytyksiin.

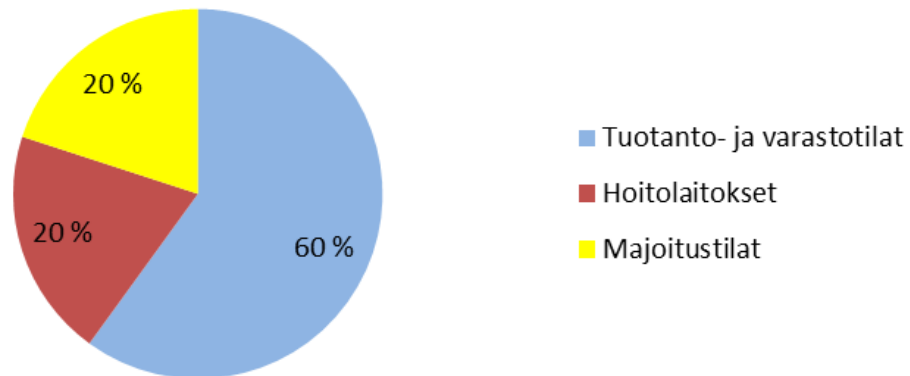

Kuva 12: Erheellisten paloilmoitinhälytysten suhteellinen osuus kaikista automaattisten paloilmottimien hälytysilmoituksista pelastuslaitoksittain v. 2014.

Automaattisten paloilmottimien tarkastus- ja varmistustehtävän kohdalla ei tilastointijärjestelmässä taltioida rakennustyyppiä tai rakennuksen käyttötapaa. Kuvassa 13 on esitetty vuonna 2014 valtakunnallisesti kymmenen eniten erheellisiä paloilmoituksia aiheuttanutta kohdetta (TOP 10 -kohteet) rakennuksen käyttötavan mukaan jaoteltuna. Tiedot on poimittu tilastointijärjestelmästä yksittäin.

Vuonna 2014 TOP 10 -kohteet aiheuttivat yhteensä 295 erheellistä paloilmoitusta (21 – 64 ilmoitusta / kohde). Yhdessä kohteessa paloilmottiin vuoden aikana ensimmäisenä myös todellisesta rakennuspalovaarasta (yhteensä kolme ilmoitusta).

Erheellisten paloilmoitusten TOP 10 -kohteet v. 2014 (Pronto)

Kuva 13: Vuonna 2014 eniten erheellisiä paloilmoitinhälytyksiä aiheuttaneet kohteet rakennuksen käyttötavan mukaan jaoteltuna.

Taulukossa 2 on esitetty pelastuslaitoksittain vuonna 2014 kymmenen eniten erheellistä paloilmoitusta aiheuttanutta kohdetta rakennuksen käyttötavan mukaan jaoteltuna.

Pelastuslaitoksittain esitetyn TOP 10 -tilaston välillä on aluekohtaisia eroja. Kuitenkin pääsääntöisesti erheellisiä paloilmoituksia aiheutuu eniten tuotanto- ja varastotiloista, toiseksi eniten hoitolaitoksista ja kolmanneksi eniten majoitustiloista. Jakauma vastaa hyvin valtakunnallista TOP 10 -tilastoa.

Pelastuslaitos	Autosuojat	Tuotanto- ja varastotilat	Työpaikka-tilat	Kokoontumis- ja liiketilat	Hoito- laitokset	Majoitus- tilat	Asunnot ja vapaa-ajan- asunnot
Etelä-Karjala		3	1	2	1	1	2
Etelä-Pohjanmaa		5		1	3	1	
Etelä-Savo		5		1	2		1
Helsinki		1	1	2	2	5	
Itä-Uusimaa		3		1	3	1	
Jokilaaksot		8	2	2			
Kainuu		5			1	4	
Kanta-Häme		5			1	4	
Keski-Pohjanmaa ja Pietarsaari		2	1	3	2	1	1
Keski-Suomi		4	1			3	2
Keski-Uusimaa	1	5			3	1	
Kymenlaakso		6		1	2	1	
Lappi		3	1	1	2	3	
Länsi-Uusimaa		2		1	4	1	2
Oulu-Koillismaa		3		1	3	1	2
Pirkanmaa		4		2	3		1
Pohjanmaa		4			5		1
Pohjois-Karjala		3		2	4	1	
Pohjois-Savo	1	7	1		1		
Päijät-Häme		6			1	2	1
Satakunta		5	1	1	3		
Varsinais-Suomi		5			2	3	

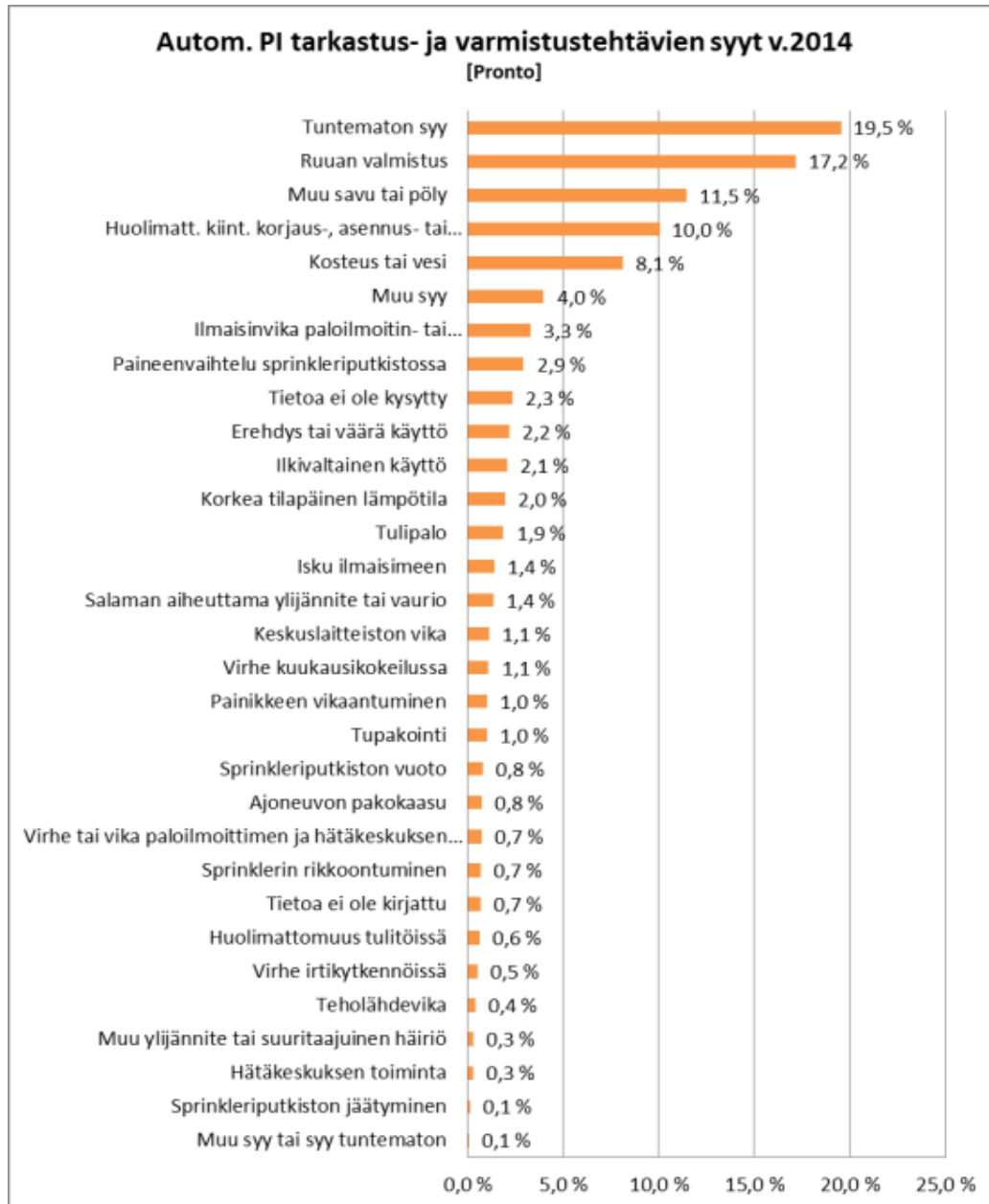
Taulukko 2: Vuonna 2014 kymmenen eniten erheellisiä palo ilmoituksia aiheuttanutta kohdetta pelastus- laitoksittain rakennuksen käyttötavan mukaan jaoteltuna.

5.2 Erheellisten palo ilmoitusten syyt

Vuonna 2014 erheellisistä palo ilmoitinhälytyksistä 94 % (N=17 754) on kirjattu automaattisen palo ilmoittimen tarkastus- ja varmistustehtäväksi. Yleisin PRONTOon kirjattu automaattisen palo ilmoittimen tarkastus- ja varmistustehtävän syy oli "Muu syy tai tuntematon", jota oli käytetty 19,5 % tehtävistä (kuva 14). Seuraavaksi yleisimmät syyt olivat ruuan valmistus (17,2 %), muu savu tai pöly (11,5 %), huolimattomuus kiinteistön korjaus-, asennus-, tai huoltotyössä (10,0 %) sekä kosteus tai vesi (8,1 %). Tarkastus- ja varmistustehtävän syy "Muu syy tai tuntematon" osuus on huomattava ja sen pienentäminen on mahdollinen kehityskohde, johon pelastuslaitokset voisivat kiinnittää nykyistä enemmän huomiota.

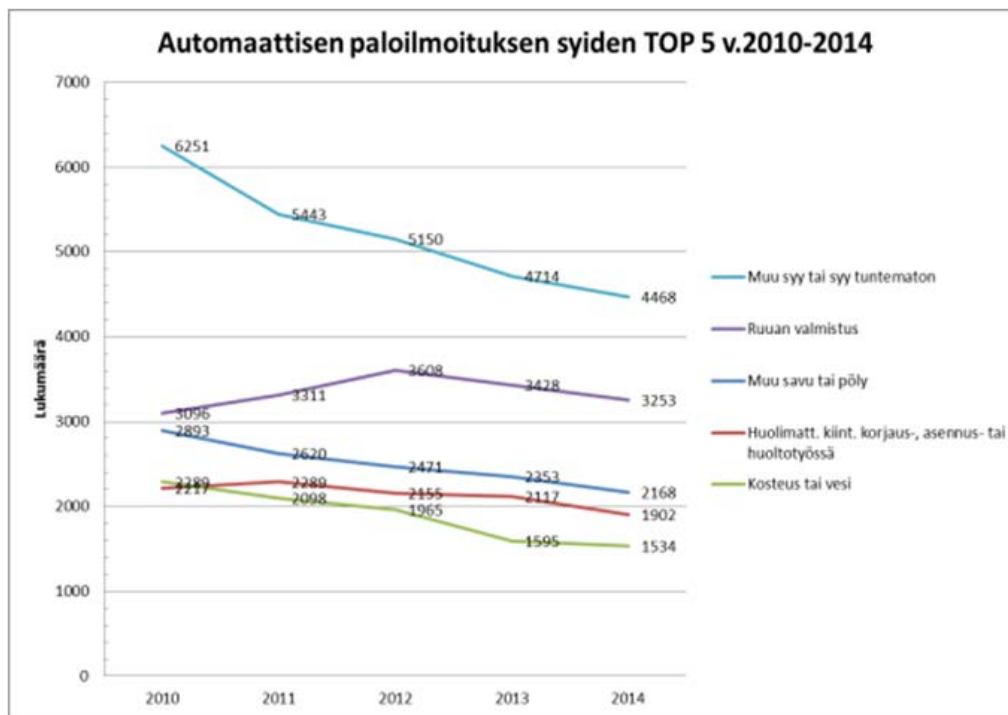
Syy luettelo ja prosentuaaliset osuudet ovat hyvin samankaltaiset kuin aikaisempina vuosina. Syiden muutoksia viiden yleisimmän syy luokan osalta on kuvattu tarkemmin kuvassa 15. Kuvasta voidaan todeta, että erheellisistä palo ilmoituksista laskuttamisen aloittaminen on parantanut osaltaan tilastoinnin tarkkuutta, sillä "Muu syy tai syy tuntematon" -koodin kirjaukset ovat vähentyneet 28,5 % vuodesta 2010 vuoteen 2014. Vähennystä on tapahtunut myös muissa yleisissä syy luokissa.

Automaattisten paloilmoittimien tarkastus- ja varmistustehtävien syyt jakautuvat eri lailla vuorokaudenajan mukaan. Vuoden 2014 tilaston mukaan "Muu syy", "Syy tuntematon" ja "Muu syy tai syy tuntematon" -luokat ovat yleisiä läpi vuorokauden, kun taas huolimattomuus kiinteistön korjaus-, asennus- tai huoltotoissa painottuu klo 7 - 17 väliseen aikaan. Myös tyypilliset ruuanlaittoajat näkyvät syyluokkien ajallisessa jakaumatilastossa, sillä ruuan valmistus on yleisin automaattisten paloilmoittimien tarkastus- ja varmistustehtävien syyluokka klo 11 - 12 ja 15 - 18 välisinä aikoina.

Kuva 14: Automaattisen paloilmoittimen tarkastus- ja varmistustehtävien syyt vuonna 2014 (N=18 927).

*Vuoden 2014 alusta "Muu syy tai syy tuntematon" on jaettu omiksi koodeikseen "Muu syy" ja "Tuntematon syy". Pieni määrä ilmoituksia (N=15) on yhä kirjattu vanhalle "Muu syy tai syy tuntematon" -koodille. Uusina koodeina on otettu käyttöön "Hätäkeskuksen toiminta" ja "Virhe irtikytkennöissä".

Kuva 15: Automaattisten paloilmoittimien tarkastus- ja varmistustehtävien TOP 5 -syyluokkien muutokset vuosina 2010 – 2014.

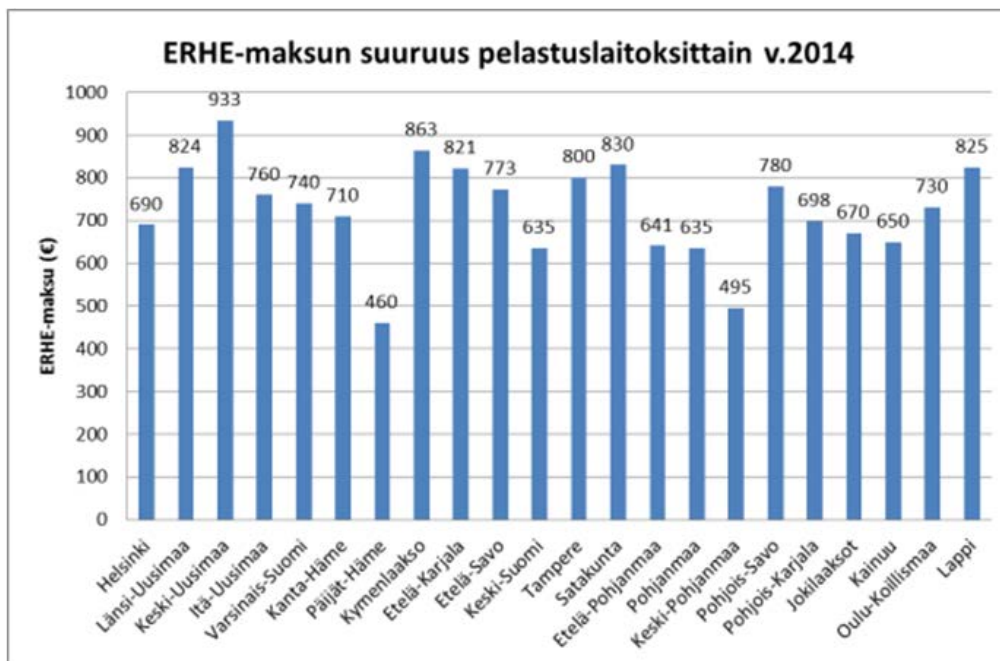
*Kuvassa esitetty "Muu syy tai syy tuntematon" -koodi on vuoden 2014 osalta koodien "Muu syy", "Tuntematon syy" ja "Muu syy tai syy tuntematon" summa.

6 Erheellisten paloilmoitusten maksullisuus

Pelastuslain (379/2011) uudistuksessa pelastuslaitoksille säädettiin oikeus periä maksu pelastustoimen tehtävistä niissä tapauksissa, joissa tehtävä on toistuvasti aiheutunut hätäkeskukseen yhdistetystä automaattisesta paloilmoittimesta eikä hälytys ole johtanut kohteessa pelastustoimintaan. Säädosmuutoksen tavoitteena on ollut vähentää erheellisten automaattilmoitusten määrää ja edistää laitteiden asianmukaista huoltoa ja sijoittamista sekä kiinteistön käyttäjien huolellista toimintaa paloilmoitinlaitteilla varustetuissa kohteissa.

Ensimmäiset pelastuslaitokset alkoivat laskuttaa erheellisistä paloilmoituksista loppuvuodesta 2011. Valtaosa pelastuslaitoksista otti laskutusprosessin käyttöön vuoden 2012 aikana ja vuoden 2013 alusta lähtien kaikki pelastuslaitokset ovat laskuttaneen erheellisistä paloilmoituksista. Aikaa maksullisuusprosessin käyttöönottoon ensimmäisen ja viimeisen pelastuslaitoksen välillä meni vuosi ja neljä kuukautta.

Pelastuslain mukaan perittävän ERHE -maksun suuruudesta päättää alueen pelastustoimi hyväksymässään taksassa. Perittävän maksun tulee vastata suuruudeltaan enintään suoritetun tuottamisesta alueen pelastustoimelle aiheutuneiden kustannusten määrää. Koska pelastuslaitokset ovat erilaisia, vaihtelee ERHE -maksun suuruus pelastuslaitosten välillä.

Kuva 16: ERHE -maksun suuruus pelastuslaitoksittain vuonna 2014.

Erheellisestä paloilmoituksesta laskuttamisen edellytys on, että paloilmoitin on aikaisemmin aiheuttanut erheellisen hälytyksen ja alueen pelastusviranomaisen on kirjallisesti kehottanut kohteen omistajaa, haltijaa tai toiminnanharjoittajaa korjaamaan sen. Ohjeen mukaan paloilmoitin toistuvaksi erheelliseksi toiminnaksi katsotaan useampi kuin kaksi erheellistä hälytystä edellisen 12 kuukauden aikana (ei kalenterivuosi). Tarkasteluväliä vanhempia tapauksia ei lasketa.

Taulukossa 3 on esitetty PRONTOn laskutustietoihin kirjatut toimenpiteet lähetettyjen korjauskehotusten ja laskujen osalta. Vuonna 2014 kaikki pelastuslaitokset ovat lähettäneet laskuja.

Vuosi	Korjausmääräyksiä (lukumäärä)	Laskuja (lukumäärä)	Laskutettu (euroa)
2011	509	136	105 240
2012	2 226	2 042	1 457 489
2013	2 448	4 408	3 189 822
2014	2 148	4 187	2 764 419

Taulukko 3: Toimenpiteet ja laskuttaminen erheellisistä paloilmoituksista vuosina 2011 - 2014.

Jos paloilmoitinkiinteistö on tyytymätön saamaansa ERHE -laskuun, voi kiinteistö hakea muutoksenhakua pelastuslain 96 §:n mukaisesta päätöksestä valittamalla hallinto-oikeuteen. Kaikkien tähän mennessä saatujen hallinto-oikeuksien ratkaisujen mukaan pelastuslaitoksella on ollut oikeus laskuttaa kiinteistöä erheellisistä paloilmoituksista, kun pelastuslaitos on toiminut 96 §:n edellyttämällä tavalla. Hallinto-oikeudet ovat todenneet perusteluissaan, etteivät laskutusperusteet riipu kiinteistön koosta, rakennuksen käyttötavasta tai erheellisen paloilmoituksen syystä.

7 ERHE -seurantahankkeen yhteenvetoraportti

7.1 Hankkeen taustaa

Erheellisten paloilmoitusten suurta lukumäärää on yritetty pienentää useiden eri hankkeiden avulla. Sisäasiainministeriö asetti vuonna 2004 pitkän aikavälin tavoitteeksi vähentää erheellisten automaattisten paloilmoitusten määrää vähintään puoleen vuoden 2003 tasosta vuoteen 2009 mennessä. Tavoitteena oli noin 8 000 ilmoitusta vuonna 2009.

Tavoitteen saavuttamiseksi asetettiin vuonna 2005 kaksivuotinen ERHE -hanke (Hanke erheellisten paloilmoitusten vähentämiseksi SM083:00/2005) ja vuonna 2008 sille jatkohanke (Erheellisten paloilmoitusten seurantahanke SM088:00/2008), jonka toimikautta on jatkettu kolme kertaa ja hanke päättyi 31.3.2015. Hankkeet jatkoivat vuonna 2000 ja 2004 perustettujen työryhmien (Automaattisten paloilmoitimien erheelliset ilmoitukset ja Erheellisten paloilmoitusten vähentäminen) työtä.

ERHE -hankkeen ja -seurantahankkeen työryhmässä on ollut edustettuna usea taho:

- sisäasiain-/sisäministeriö
- ympäristöministeriö
- Turvatekniikan keskus
- Hätäkeskuslaitos
- Vantaan kaupunki
- Suomen Vakuutusyhtiöiden Keskusliitto
- Helsingin pelastuslaitos
- Suomen Pelastusalan Keskusjärjestö
- Citycon Oyj
- Fisec Oy
- Oy Esmi Ab
- Pelco Finland Oy
- Schneider Electric Buildings Finland Oy
- Schneider Electric Finland Oy
- Tapiola-ryhmä
- Etelä-Suomen lääninhallitus
- Asunto-, toimitila- ja rakennuttajaliitto RAKLI ry
- YIT Kiinteistötekniikka Oy
- Turvallisuus- ja kemikaalivirasto
- Turva-alan yrittäjät ry
- Finanssialan Keskusliitto ry
- Etelä-Suomen aluehallintovirasto
- Palonilmaisualan yhdistys ry
- Sähköalan koulutus- ja tutkimussäätiön paloilmoitinsuositusryhmä

7.2 Hankkeen tavoitteiden saavuttaminen

ERHE -seurantahankkeen tehtävänä oli saattaa edellisen ERHE -hankkeen työryhmän kehittämät toimenpiteet täytäntöön. Lisäksi ERHE -seurantahankkeen tuli seurata ja arvioida, miten eri toimenpiteet ovat vaikuttaneet erheellisten paloilmoitusten lukumääriin. ERHE -seurantahankkeen työryhmä on ollut myös tukena säädösvalmistelussa, sillä tulevissa

säädöksissä tultaneen ottamaan huomioon erheellisten paloilmoitusten torjuminen entistä laajemmin.

Seuraavaan on koottu ERHE -seurantahankkeen vuosittaiset tavoitteet ja niiden toteutuminen sekä hankkeen yleisten tavoitteiden toteutuminen.

Vuosi 2008

Vuonna 2008 työryhmä kokoontui neljä kertaa.

Tavoite 1/2008: Tulevaa säädösvalmistelua varten kerätään tietoa muissa maissa käytössä olevista toimintatavoista erheellisten paloilmoitusten vähentämiseksi.

Toteuma 1/2008: Työryhmä toteutti tulevaa säädösvalmistelua varten kansainvälisen kyselytoimintatavoista erheellisten paloilmoitusten vähentämiseksi. Vastauksia saatiin seitsemästä EU Fire Safety Network:n jäsenmaasta.

Kysymykset koskivat:

- tilastointia
- paloilmotuksen suunnittelua, asennusta, käyttöönottoa ja ylläpitoa
- teknisiä ratkaisuja
- hälytysten käsittelyä
- laitteiston ylläpitoa
- erheellisten paloilmoitusten vähentämiseen tähtäviä toimenpiteitä

Yhteenvedo kyselyyn osallistuneiden maiden käytännöistä hyviksi kehittymismahdollisuuksiksi kansallisten säädösten uudistamiseen julkaistiin pelastustoimi.fi -sivuilla.

Tavoite 2/2008: Perustetaan pelastuslaitosten ja läänien pelastusosastojen yhteyshenkilöiden verkosto tukemaan erheellisten paloilmoitusten ehkäisevien toimenpiteiden toteutumista.

Toteuma 2/2008: ERHE -seurantahankkeen työryhmä perusti tavoitteen mukaisen verkoston, johon pelastuslaitokset ja lääninhallitukset nimesivät edustajansa. Yhteyshenkilöverkosto mm. keräsi tietoja ERHE -seurantahankkeen työryhmälle toimenpiteistä, joita erheellisten paloilmoitusten vähentämiseksi on tehty pelastuslaitoksissa ja miten paloilmotinkiinteistöt palauttavat niille jätettyjä ERHE -lomakkeita. ERHE -työryhmä tiedotti yhteyshenkilöverkoston kautta pelastusviranomaisille hankkeen etenemisestä ja tulevista tapahtumista.

Tavoite 3/2008: ERHE -seurantalomakkeen käyttöönotto erheellisten automaattisten paloilmotusten syyn selvittämiseksi.

Toteuma 3/2008: ERHE -hankkeen aikana laadittu ERHE -lomake otettiin vuoden 2008 aikana käyttöön 20 pelastuslaitoksessa. Lomake annetaan paloilmotinkiinteistölle automaattisen paloilmotuksen tarkastus- ja varmistustehtävän yhteydessä ja pelastuslaitos edellyttää kiinteistöä selvittämään kirjallisesti erheellisen paloilmotuksen syyn sekä kiinteistön toimenpiteet vastaa-

vanalisen erheellisen palo ilmoituksen ehkäisemiseksi. PRONTOn tietojen mukaan vuonna 2008 jätettiin 3 482 ERHE -lomaketta, joista hankkeen yhteys henkilöverkostolle tehdyn kyselyn mukaan palautettiin 73 %.

Vastausten perusteella ERHE -lomakkeen käytöllä on vaikutusta palo ilmoitinkiinteistöjen tietoisuuden lisäämisessä ja turvallisuuskulttuurin kehittämisessä.

Tavoite 4/2008: Uusien teknisten keinojen käyttöönotto erheellisten palo ilmoitusten määrän vähentämiseksi.

Toteuma 4/2008: Uusien teknisten keinojen käyttöä erheellisten palo ilmoitusten määrän vähentämiseksi on kokeiltu kolmessa pilottikohteessa Helsingissä. Teknisenä keinona kokeilussa käytetään viivästystä, joka antaa kiinteistölle mahdollisuuden itse ennalta määrätyn ajan tutkia palohälytyksen syytä ilman, että ilmoitus ohjautuu heti hätäkeskukseen. Palo ilmoitus painikkeella tehty palohälytys ohjautuu aina automaattisesti hätäkeskukseen.

Kokeilussa on havaittu, että:

- 1) Oikein toimien vältetään esimerkiksi hotellikohteen tyhjentäminen pienen käryn vuoksi.
- 2) Kohteessa tulee kuitenkin jatkuvasti olla asiaan perehdytetty henkilökunta. Mikäli henkilökunta vaihtuu, on palo ilmoituksen viivästyttäminen pidettävä aktiivisesti esillä sisäisessä koulutuksessa ja käytännön harjoituksissa.

Saatujen kokemusten perusteella viivästetty palo ilmoitus on toiminut tarkoituksen mukaisesti ja kokeilua tullaan jatkamaan lisäkokemusten saamiseksi.

Vuosi 2009

Vuonna 2009 työryhmä kokoontui neljä kertaa.

Tavoite 1/2009: Järjestetään ERHE -koulutus päivä pelastuslaitosten ja läänien yhteys henkilöille keväällä 2009.

Toteuma 1/2009: ERHE -koulutus päivä järjestettiin 24.3.2009. Päivän aikana käytiin läpi mm. ERHE -hankkeen järjestämän kansainvälisen kyselyn tuloksia ja PRONTOn uudistuksia koskien palo ilmoittimia koskevia tehtäviä, keskusteltiin ERHE -lomakkeen käytöstä, esitettiin erilaisia ratkaisuja erheellisten palo ilmoitusten vähentämiseksi sekä uusi päivitetty palo ilmoittimen suunnittelu- ja asennusohje ST 2009.

ERHE -lomakkeen täyttö muutettiin PRONTossa pakolliseksi helmi-kuussa 2009. ERHE -lomakkeita jätettiin yhteensä 5 614 kappaletta. Lomakkeiden jättöprosentti vaihteli pelastuslaitoksittain 6 - 78 % välillä. ERHE -lomakkeen käytöllä on vaikutusta palo ilmoitinkiinteistöjen tietoisuuden lisäämisessä ja turvallisuuskulttuurin kehittämisessä, ja alueilla, joilla ERHE-% on pieni, pääsääntöisesti myös ERHE -lomakkeen jättöprosentti on keskimääräistä korkeampi. ERHE -lomakkeen kautta saavutettavissa olevaa hyötyä ei kuitenkaan kaikilla pelastustoimen alueilla ole vielä hyödynnetty riittävällä tavalla. Lomakkeen jätön jälkeistä valvontaa koskien

lomakkeen palauttamista ei ole järjestetty, myöskään havaittujen korjaustoimenpiteiden loppuunsaattamista ei ole systemaattisesti valvottu.

Vuoden 2009 aikana työryhmän kokouksissa käsiteltiin lisäksi mm. seuraavia asioita:

- hätäkeskusten linjavikavalvonnan lopettaminen
- ERHE -seurantahankkeen työryhmän näkemykset pelastuslakiuudistusta koskien
- viivästetyt paloilmoitukset
- yhteydenpito hankkeen yhteyshenkilöverkoston kanssa

Vuosi 2010

Vuonna 2010 työryhmä kokoontui neljä kertaa.

Tavoite 1/2010: Koulutustilaisuuden järjestäminen palo ilmoittimista.

Toteuma 1/2010: Koulutustilaisuus palo ilmoittimista järjestettiin 14.4.2010. Koulutuksessa käytiin läpi mm. erheellisten palo ilmoitin hälytysten tilastokatsaus, tulevan pelastuslain tuomia mahdollisuuksia osana erheellisten palo ilmoitusten ehkäisyä, uusia palo ilmoittimiin liittyviä toimintamalleja sekä uuden teknologian hyödyntämistä toteutus pöytäkirjamenettelyssä, teknisiä ratkaisukeinoja erheellisten palo ilmoitusten poistamiseksi sekä äänievakuointijärjestelmien käyttöä osana palo ilmoittintia, siihen liittyviä määräytymisperusteita ja standardeja.

Vuoden 2010 aikana työryhmän kokouksissa käsiteltiin lisäksi mm. seuraavia asioita:

- automaattisten palo ilmoittimien ilmoituksensiirtoyhteyden valvonta
- ERHE -seurantahankkeen työryhmän näkemykset palo ilmoitin- ja sammutuslaitteistoasetuksen valmisteluun
- uusi pelastuslaki ja erheellisten palo ilmoitusten laskutusmahdollisuus
- opinnäytetyön toteuttaminen Pelastusopistolla ERHE -lomakekäytäntöihin liittyen

Vuosi 2011

Vuonna 2011 työryhmä kokoontui kuusi kertaa.

Tavoite 1/2011: Suuressa osassa erheellisistä palo ilmoituksista syyksi on tilastoitu "muu syy tai tuntematon". Työryhmä valmistelee ehdotuksen PRONTO:n tilastoinnin kehittämiseksi siten, että erheellisten palo ilmoitusten syyt saataisiin paremmin selville.

Toteuma 1/2011: Työryhmä valmisti ehdotuksen PRONTO:n kehittämiseksi vastaavalle järjestelmäryhmälle onnettomuusselosteen "Automaattisen palo ilmoituksen syy"-valikon uudistamiseksi. Ehdotus valmistui huhtikuussa 2011 ja se hyväksyttiin toteutettavaksi PRONTOon. Toteutus jäi kuitenkin vuonna 2011 ilman määrärahoja ja uudistuksen käyttöönotto punnitaan uudelleen vuoden 2012 aikana.

Tavoite 2/2011: Työryhmä selvittää, mitä eri käytäntöjä pelastuslaitoksilla on erheellisten ilmoitusten vähentämiseksi ja mitkä ovat tärkeimmät lähitulevaisuuden kehittämistarpeet pelastuslaitosten näkökulmasta katsottuna.

Toteuma 2/2011: Tavoite otettiin osaksi edellisessä kohdassa mainittua opinnäytetyötä.

Tavoite 3/2011: Seurataan valtakunnallisesti ERHE -lomakkeen käyttöä, palautumista, toimivuutta sekä vaikuttavuutta nykyistä tarkemmin. Työryhmä on ehdottanut aihetta Pelastusopiston opinnäytetyöksi.

Toteuma 3/2011: Opinnäytetyö käynnistyi vuonna 2011 otsikolla "ERHE -lomakkeen käyttö, jälkiseuranta ja käytetyt menetelmät". Opinnäytetyössä haastateltiin pelastuslaitoksia, tarkastuslaitoksia sekä yksittäisiä kohteita. Pääosa haastatteluista oli toteutettu vuoden 2011 loppuun mennessä, ja työ valmistui toukokuussa 2012.

Tavoite 4/2011: Ohjeistusta ja hyväksi todettuja käytäntöjä kerätään kootusti yhteen paikkaan, josta ne ovat helposti eri viranomaisten saatavilla.

Toteuma 4/2011: Tietoja kerättiin ERHE -seurantahankkeen internet-sivuille <http://www.pelastustoimi.fi/valmistelu/hankkeet/erhehanke/54763/>. Sivustolle koottiin mm. Helsingin pelastuslaitoksen ohjeistukset sekä ERHE -seurantahankkeen työryhmän valmistelema erheellisten paloilmoitusten maksullisuusprosessin kuvaus.

Tavoite 5/2011: Työryhmä selvittää pelastustoimelle suunnatun oppaan laatimistarpeet ja mahdollisuudet. Oppaassa esiteltäisiin teknisiä keinoja, joilla voidaan neuvoa ja opastaa välttämään erheellisiä paloilmoituksia.

Toteuma 5/2011: Todettiin, että tarvetta oppaalle on. Opasta ei kuitenkaan laadittu, koska uudet säädösmuutokset eivät tulleet vielä lausunnolle tai voimaan.

Tämän lisäksi työryhmä listasi seuraavat yleiset ehdotukset, joita ei kuitenkaan kirjattu varsinaisiksi tavoitteiksi vuodelle 2011:

- Edistetään eri yhteyksissä älykkään tekniikan käyttöä (kuten viivästetty hälytys) lisäämällä loppukäyttäjän tietoisuutta sen eduista ottaen huomioon laitteiston elinkaarikustannukset.
- Otetaan kehitystyössä yhdeksi painopisteeksi sähköisen asioinnin kehittäminen (esim. ERHE -lomake, paloilmoitinkohteen tietojen päivittäminen, ym.)

Vuosi 2012

Vuonna 2012 työryhmä kokoontui neljä kertaa.

Tavoite 1/ 2012: Vuoden 2011 vuosiraportin valmistelu maaliskuussa. Vuosiraportti sisältää yhteenvetona ERHE -seurantahankkeen toiminnasta sekä erhetilastoista vuonna 2011 ja työryhmän tavoitteet vuodelle 2012.

Toteuma 1/2012: Vuosiraportti ERHE -seurantahankkeen toiminnasta sekä erhetilastoista vuodelta 2011 ja työryhmän tavoitteet vuodelle 2012 valmistui 10.4.2012.

Tavoite 2/2012: Opinnäytetyön "ERHE -lomakkeen käyttö, jälkiseuranta ja käytetyt menetelmät" loppuunsaattaminen.

Toteuma 2/2012: Opinnäytetyö "ERHE -lomakkeen käyttö, jälkiseuranta ja käytetyt menetelmät" valmistui 9.5.2012.

Tavoite 3/2012: Työryhmä tarjoaa asiantuntemustaan käytettäväksi paloilmoinasetuksen valmistelussa.

Toteuma 3/2012: Työryhmän asiantuntijat ovat tuoneet esille paloilmoinasetuksen valmistelussa huomioon otettavia seikkoja.

Tavoite 4/2012: Arvioidaan paloilmoitimen suunnittelua tukevan toteutuspyytäkirjan toimivuus erheellisten paloilmoitusten vähentämisen näkökulmasta.

Toteuma 4/2012: Valmisteltiin esitys toteutuspyytäkirjan muuttamiseksi niin, että se huomioisi paremmin erheellisten paloilmoitusten ennaltaehkäisyä.

Tavoite 5/2012: Arvioidaan paloilmoinialaa koskevien ohjeistusten riittävyys ja määritellään tulosten perusteella toimenpide-ehdotukset.

Toteuma 5/2012: Työryhmä teki esityksen termien (yhdistelmäilmaisin / monikriteeri-ilmais) avaamisesta paloilmoininsuositusryhmälle.

Tavoite 6/2012: Arvioidaan tarve laatia kiinteistölle lisäohjeistusta ja määritellään tulosten perusteella toimenpide-ehdotukset.

Toteuma 6/2012: Ei toimenpiteitä.

Tavoite 7/2012: Päivitetään hankkeen yhteistyöhenkilöiden verkoston yhteystiedot ja vahvistetaan sen toimintaa osana hanketta.

Toteuma 7/2012: Hankkeen yhteistyöhenkilöiden verkoston yhteystiedot on päivitetty 29.8.2012.

Vuosi 2013

Vuonna 2013 työryhmä kokoontui kolme kertaa.

Tavoite 1/2013: Vuosiraportti valmistuu alkuvuodesta 2013.

Toteuma 1/2013: Vuoden 2012 vuosiraporttia ei laadittu.

Tavoite 2/2013: Järjestetään ERHE -koulutuspäivä pelastuslaitosten ja aluehallintovirastojen yhteyshenkilöille keväällä 2013.

Toteuma 2/2013: Työryhmä järjesti 14.5.2013 ERHE -koulutuspäivän hankkeen pelastuslaitosten ja aluehallintovirastojen yhteyshenkilöille vastaten kentän toiveeseen. Tilaisuuteen osal-

listui 38 henkilöä. Päivän aikana käytiin läpi mm. erheellisten paloilmoitinhälytysten tilastokatsaus, tulevan pelastuslain tuomia mahdollisuuksia osana erheellisten paloilmoitusten ehkäisyä, uusia paloilmoittimiin liittyviä toimintamalleja ja ohjeistuksia Helsingin pelastuslaitoksella, ennakkovaroitustoimintojen sekä uuden teknologian hyödyntämistä toteutuspyötkirjamenettelyssä, teknisiä ratkaisukeinoja erheellisten paloilmoitusten poistamiseksi sekä äänievakuointijärjestelmien käyttöä osana paloilmoitinta, siihen liittyviä määräytymisperusteita ja standardeja.

Tavoite 3/2013: ERHE -seurantahankkeen työryhmä osallistuu pelastuslaitosten kumppanuushankkeeseen koskien Erheellisten paloilmoitusten maksullisuus -muistion päivitystä.

Toteuma 3/2013: Kaksi ERHE -työryhmän jäsentä osallistui pelastuslaitosten kumppanuushankkeen turvallisuuspalvelut -alueen päivitystyöryhmään. Ryhmän toimesta päivitettiin Erheellisten paloilmoitusten maksullisuus -muistio. Muistion päivitys valmistui 27.6.2013.

Tavoite 4/2013: Työryhmä miettii PRNTO:n käytettävyyden parannusehdotuksia.

Toteuma 4/2013: Työryhmä laati erheellisiin paloilmoituksiin liittyen muistion PRNTO:n kehittämisehdotuksista. Ehdotukset liittyivät tiedon keruun parantamiseen ja kerätyn tiedon hyödyntämiseen. Aloitteen johdosta erheellisten paloilmoitusten syy -koodisto tarkentui vuoden 2014 alusta.

Tavoite 5/2013: Työryhmä osallistuu paloilmoitinasetuksen valmiste-luun asiantuntijan roolissa.

Toteuma 5/2013: Työryhmän asiantuntijat ovat tuoneet esille paloilmoitinasetuksen valmistelussa huomioon otettavia seikkoja.

Tavoite 6/2013: Työryhmä osallistuu Finnsec -messuille.

Toteuma 6/2013: Työryhmän jäsenet osallistuivat panelisteina Finnsec -messujen yhteydessä järjestettyyn erheellisten paloilmoitusten seminaariin.

Vuosi 2014

Vuonna 2014 työryhmä kokoontui neljä kertaa.

Tavoite 1/2014: Yhdistetty vuosien 2012 ja 2013 vuosiraportti valmistellaan keväällä. Vuosiraportti sisältää yhteenvedon ERHE -seurantahankkeen toiminnasta sekä erhetilastoista vuosilta 2012 - 2013 ja työryhmän tavoitteet toimikauden loppuun.

Toteuma 1/2014: Vuosiraportti ERHE -seurantahankkeen toiminnasta sekä erhetilastoista vuosilta 2012 - 2013 ja työryhmän tavoitteet toimi-kauden loppuun valmistui 3.6.2014.

Tavoite 2/2014: Järjestetään tilaisuus tulevista säädösmuutoksista pelastusviranomaisille/ asennusliikkeille/paloilmoitinkiinteistöille

Toteuma 2/2014: Suunniteltu ERHE -päivä jäi toteuttamatta, koska uudet säädösmuutokset eivät tulleet vielä lausunnolle tai voimaan.

Tavoite 3/2014: Työryhmä tarjoaa asiantuntemustaan laitteistoasetusten valmistelussa ja uusien säädösten **jalkauttamisessa**.

Toteuma 3/2014: Työryhmän asiantuntijat ovat tuoneet esille paloilmoitinasetuksen valmistelussa huomioon otettavia seikkoja.

Tavoite 4/2014: Työryhmä osallistuu ST -ohjeiston (Paloilmoittimen suunnittelu-, asennus-, huolto- ja kunnossapito 2009) päivittämiseen.

Toteuma 4/2014: Työryhmän jäseniä oli mukana paloilmoittimen ST -ohjeiston päivittämisessä.

Lisäksi vuonna 2014 toteutettiin seuraavat toimenpiteet:

- Tiedotettiin hankkeen yhteistyöhenkilöiden verkostoa sähköpostitse paloilmoittimiin liittyvissä asioissa.
- Työryhmä valmisteli pelastuslaitoksien käyttöön kiinteistöjen turvallisuusasioiden vastuuhenkilöille suunnatun ohjeen "Ohjeita kiinteistön turvallisuusasioista päättävälle erheellisten paloilmoitusten ehkäisemiseksi".

Vuosi 2015

ERHE -seurantahankkeen tavoitteiden saavuttamisen seurantaan ja hankkeen päättämiseen liittyvistä toimenpiteistä päätettiin työryhmän vuoden 2014 viimeisessä sekä vuoden 2015 ensimmäisessä kokouksessa.

Toimenpide 1/2015: Yhdistetty vuoden 2014 vuosiraportti ja hankkeen yhteenvetoraportti valmistuvat alkukesästä 2015.

Toimenpide 2/2015: Yhdistetyn vuosi- ja yhteenvetoraportin valmistumisen jälkeen sisäministeriö laatii hankkeesta tiedotteen, joka julkaistaan sisäministeriön ja pelastustoimen internet-sivuilla. Tiedote jaetaan myös kaikille seurantaryhmän jäsenille, pelastuslaitoksille ja hankkeen yhteistyötahoille, jotka voivat jakaa sitä eteenpäin omille yhteistyökumppaneilleen.

Toimenpide 3/2015: ERHE -seurantahankkeen kokousmuistiot, vuosiraportit ja yhdistetty vuosi- ja yhteenvetoraportti arkistoidaan valtioneuvoston sähköiseen hankerekisteriin sisäministeriön toimesta.

Toimenpide 4/2015: Työryhmä päätti vuoden 2015 seurantakokouksessa, ettei hanketta nyky muodossaan ole tarvetta jatkaa ja että hanke voidaan merkitä päättyneeksi 31.3.2015. Uusi hanke voidaan tarpeen mukaan avata 2 - 3 vuoden jälkeen uuden paloilmoitimia ja automaattisia sammutuslaitteistoja koskevan lainsäädännön voimaantulon jälkeen.

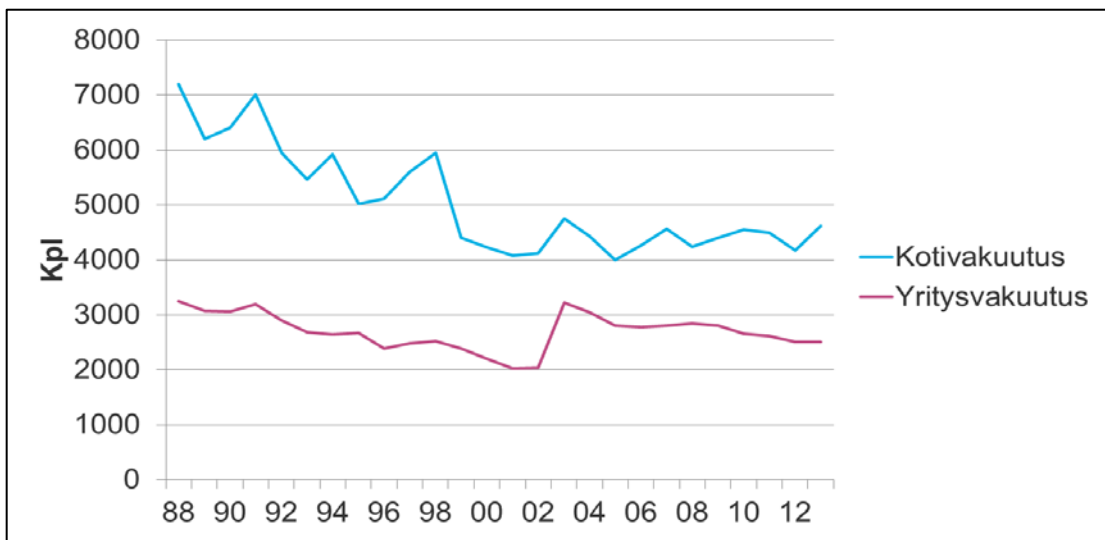
ERHE -hankkeen yleisten tavoitteiden toteutuminen

Vuonna 2004 asetettua pitkän aikavälin tavoitetta erheellisten automaattisten paloilmoitusten määrän vähentämiseksi ei ole saavutettu. Erheellisten paloilmoitusten suhteellinen osuus on kuitenkin laskenut. Vuonna 2003 erheellisten automaattisten paloilmoitusten osuus hätäkes-

kuksiin tulleista automaattisista ilmoituksista rakennuspalosta tai rakennuspalovaarasta oli 98,6 % ja vuonna 2014 vastaava osuus oli 95,7 %.

Erheellisten paloilmoitusten suhteellisen osuuden pienentyessä on hätäkeskuksiin liitettyjen automaattisten paloilmoitimien määrä kasvanut. Vuonna 2003 hätäkeskuksiin oli liitetty noin 13 600 automaattista paloilmoitinta, jotka aiheuttivat 18 602 paloilmoitusta, joista erheellisiä oli 18 341. Vuoden 2014 lopussa hätäkeskuksiin oli liitetty 17 814 automaattista paloilmoitinta, joista aiheutui 18 120 erheellistä ilmoitusta. Jos erheellisten ilmoitusten suhde olisi säilynyt tarkastelujakson aikana samana, olisi vuonna 2014 aiheutunut 24 024 erheellistä paloilmoitusta.

Paloilmoitusten määrän lisäksi voidaan seurata mm. vakuutusyhtiöille ilmoitettujen palovahinkojen määrää ja arvioita säästyneestä omaisuusarvosta. Kuvissa 17 ja 18 on esitetty vakuutusyhtiöille ilmoitettujen palovahinkojen määrän ja maksettujen vakuutuskorvausten kehitys vuosina 1988 - 2012. Kotivakuutusten piiriin kuuluvien palovahinkojen lukumäärä on seuranta-jakson aikana vähentynyt noin 35 % ja yritysvakuutuksen piiriin kuuluvien palovahinkojen määrä noin 20 %. Samanaikaisesti on maksettujen vahingonkorvausten määrä kasvanut sekä koti- että yritysvakuutuksien osalta noin kaksi ja puolikertaiseksi. Jos palovahinkojen lukumäärä ei olisi laskenut, mutta vakuutuskorvausten nousu olisi noudattanut kuvan 18 käyriä, olisi vuonna 2012 vakuutusyhtiöiden maksettavaksi tullut noin 113 M€ kotivakuutuksen piiriin kuuluvien vahinkojen korvauksia ja noin 164 M€ yritysvakuutusten piiriin kuuluvien vahinkojen korvauksia. Erotus teoreettisen vakuutuskorvauksen ja todellisuudessa maksetun korvauksen välillä on sekä koti- että yritysvakuutuksissa noin 40 M€. Säästyneen omaisuusarvon kokonaissummaksi voidaan siten arvioida noin 80 M€.

Kuva 17: Vakuutusyhtiöille ilmoitettujen palovahinkojen määrän kehitys v. 1988 - 2012 (Lähde: Finanssialan Keskusliitto).

Kuva 18: Vakuutusyhtiöiden maksamien palovahinkokorvausten kehitys v. 1988 - 2012 (Lähde: Finanssialan Keskusliitto).

ERHE -seurantahankkeen toiminnallisista tavoitteista on saavutettu seuraavat:

- viranomaistoimet ovat tehostuneet ja käytännöt yhdenmukaistuneet
- erheellisten paloilmotusten näkyvyys mediassa on kohentunut
- erheellisten paloilmotusten seurantamenettely on vakioitu
- hanke ja työryhmä ovat olleet tukena säädösvalmistelussa

Erheellisten paloilmotusten maksullisuutta on käsitelty hallinto-oikeudessa. Seitsemästätoista valituksesta vain yksi on kaatunut. Yksi hallinto-oikeuden päätöksistä on viety korkeimpaan hallinto-oikeuteen, jonka päätös puolsi hallinto-oikeuden päätöstä.

Suosituksia ja toimenpide-ehdotuksia erheellisten paloilmotusten vähentämiseksi

Erheellisten paloilmotusten vähentäminen vaatii pitkäjänteistä ja systemaattista yhteistyötä automaattisten paloilmotuslaitteiden toteutusketjun jokaisessa vaiheessa alkaen laitteiston suunnittelusta ja asennuksesta olemassa olevan laitteiston kunnossapitoon ja viranomaisvalvontaan. Seuraavassa on esitetty työryhmän suosituksia ja toimenpide-ehdotuksia hyviksi käytännöiksi erheellisten paloilmotusten määrän vähentämiseksi mm. erilaisia teknisiä keinoja nykyistä laajemmin hyödyntäen:

- Paloilmotuslaitteen hankintamenettelyssä tulisi kiinnittää entistä enemmän huomiota laitteiston luotettavaan toimintaan vaikuttaviin asioihin kuin hankintahintaan. Hyvin suunniteltu ja tarkoituksenmukaisista komponenteista toteutettu paloilmotus ei aiheuta erheellisiä paloilmotuksia.
- Paloilmotuslaitteiden säännöllisen huollon ja kunnossapidon tulisi olla osa kiinteistön normaalia huolto-ohjelmaa ja kiinteistön omistajan/haltijan tulisi varmistaa, että huolto- ja kunnossapitotoimet on tehty säännöllisesti, jolloin mahdolliset puutteet tulevat korjattua ennen kuin ilmoittimet aiheuttavat erheellisiä ilmoituksia. Ylläpitoa ja huoltoa teke-

vien yritysten tulee täyttää voimassaolevat ja yleisen käytännön mukaiset vaatimukset koskien mm. rekisteröitymistä TUKES:n asennusliikeluetteloon sekä laitevalmistajan asettamia ohjelmistopäivitys- ja koulutusvaatimuksia.

- Käytössä olevan paloilmittimen päivittäminen ja nykyaikaisen sekä älykkään ilmaisu-tekniikan käyttöönotto mahdollistaa kiinteistön normaalin toiminnan aiheuttamien erityispiirteiden huomioimisen ennakolta ilmaisinkohtaisesti. Tapauskohtaisesti voidaan ilmaisua muuttaa esim. teollisuus- ja toimistokiinteistöissä kellonajan mukaan niin, että työaikana hätäkeskukseen välittyvät vain lämmön nousuun perustuvat ilmoitukset sa-vuilmaisimien aiheuttaessa kiinteistön sisäisen hälytyksen.
- Ennakkovaroituksen käyttöönotolla mahdollistetaan kiinteistön sisäinen ilmoitus mahdollisimman aikaisessa vaiheessa olosuhteiden muuttumisesta tilanteeksi, joka saattaa kehittyä tulipaloksi. Ennakkovaroitusominaisuutta käytetään kiinteistön turvallisuushenkilöstön ja huoltohenkilöstön hälyttämiseksi tarkastamaan tilanne ja aloittamaan mahdolliset omatoimiset pelastustoimet. Ennakkovaroitusominaisuus tulisi ottaa käyttöön aina, kun se on mahdollista.
- Tyypillisin ilkeävaltainen paloilmittimen hälytystehtävä on paloilmittuspainikkeen painaminen. Tapauskohtaisesti voidaan kiinteistössä harkita paloilmittuspainikkeiden siirtämistä helpommin valvottavaan paikkaan, jos niistä aiheutuu ilkeävaltaisia hälytyksiä.
- Viivästettyä paloilmittusta voidaan käyttää tapauskohtaisesti kohteissa, joissa on henkilökuntaa paikalla viivästystä käytettäessä. Viive voi olla esimerkiksi käytössä vain osan aikaa vuorokaudesta. Viivästyksessä tieto paloilmittuksesta menee ensin henkilökunnalle, jolla on muutama minuutti aikaa tarkastaa ilmoituksen aiheuttaja ja kuitata ilmoitus, joka ei vaadi pelastuslaitoksen toimenpiteitä, ennen sen siirtymistä hätäkeskukseen. Viiveen käytön ehdot on ohjeistettu muun muassa ST -ohjeistossa "Paloilmittimen suunnittelu, asennus, huolto ja kunnossapito 2009".
- Vesijohtoverkoston paineiskuista johtuvat erheelliset ilmoitukset ovat helposti ja edullisesti ehkäistävissä esimerkiksi virrehälytyksen estopumpulla ja niiden ehkäisy ennalta on kiinteistön hyvään huoltoon ja toimivuuteen kuuluvia tehtäviä.

Sisäministeriö PL 26, 00023 Valtioneuvosto

Inrikesministeriet PB 26, 00023 Statsrådet

www.intermin.fi

SISÄMINISTERIÖ
INRIKESMINISTERIET